

www.e-rara.ch

**Omnium operum divi Eusebii Hieronymi Stridonensis Tomus
primus[-nonus]**

Hieronymus, Sophronius Eusebius

Apud inclytam Basileam, [1516]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-150989>

[Regula Monachorum Divi Hieronymi Ex Scriptis Eiusdem Per Lupum De Oliveto Collecta]

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

C exacte prout traditur in eisdem non obseruauerint: nō propterea mortalis peccati uinculo sint ligati: sed per suos superiores pro eorum excessu & transgressione ac modo culpæ iniungi ualeat poenitentia salutaris: quam suscipere & adimplere teneantur: non obstantibus constitutionibus apostolicis: ac prædicti & aliorum quorūcūq; ordinum statutis & consuetudinibus etiā iuramento, confirmatione apostolica, uel quacūq; firmitate alia roboratis cæterisq; contrarijs quibuscūq;. Tenor uero regulæ huiusmodi de uerbo ad uerbum sequitur: & est talis.

REGVLA MONACHORVM DIVI HIERONYMI EX SCRIPTIS
EIVSDEM PER LVPVM DE OLIVETO COLLECTA.

Ratres charissimi, non queo quem mente concepi ore proferre sermonem: & cordis latitiam lingua non explicat. Hoc autem non solum ego patior qui cupio narrare quæ sentio: sed etiam & uos mecum parimini: plus exultantes in conscientia, q̃ in æloquio proferentes. Cum itaq; nihil sit Christiano felicius: cui promittuntur regna cælorum. Nihil laboriosius: qui de uita quotidie periditur. Nihil fortius, qui uincit diabolus. Nihil imbecillius, qui a carne superatur. Vtriusq; rei exempla sunt plurima. Latro credit in cruce: & statim meretur audire: Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiso. Iudas uero de apostolatus fastigio in perditionis tartarum labitur: & nec familiaritate communi: nec intinctione buccellæ: nec osculi gratia frangitur: ne quasi hominem tradat, quem filium dei nouerat. Nos quidem parua dimisimus: grandia possidemus, centuplicato scenore Christi promissa redduntur. Hæc dicimus, non tam tibi q̃ alijs sub tuo nomine: ut prima te fili fronte doccamus magna cœpisse, & excelsa sectari: & adolescentiæ imo pubertatis incentiua calcantē, perfectæ ætatis gradum scandere. Scis enim dogma nostrum humilitatis tenere uestigium: & per ima gradientes, ad summa nos ascendere. Igitur sanctus mihi inuocandus est spiritus: ut hoc suo sensu ore meo defendat. Non quidem campum rhetorici desyderamus æloqui: non dialecticorum tendicula: & Aristotelis spineta cōquirimus: Sed ad sanctarum scripturarum grauitatem cōfugimus: ubi uulnerum uera medicina est: ubi dolorum certa remedia. Verum quia memoria labitur: omnium quæ dixerimus desyderas commentariolum fieri: ut obliuionem lectio consoletur: ideo pauca quæ tibi reor fore necessaria: credidi subnectenda. Illucem nostra tendit oratio: ut quorum unus est labor: unū & præmium sit. Nauigantes nāq; rubrum mare: in quo optandum nobis est: ut uerus Pharaō mergatur cum suo exercitu: multis difficultatibus atq; periculis ad urbem maximam perueniunt: utroq; littorē gentes uagæ imo beluæ habitant ferocissimæ. Semper solliciti: semper armati: totius anni uehūt cibaria, latētibus saxis uadisq; durissimis plena sunt omnia. Quorsum ista: perspicuū est. Nam si sæculi negociatores tanta sustinent: ut ad incertas perueniant periturasq; diuitias: & seruent cum animæ discrimine, quæ multis periculis quæserunt: quid Christi negociatori faciendum est, qui uenditis omnibus quærit preciosissimā margaritam: qui totis substantiæ opibus emit agrum, in quo reperiat thesaurum: quē nec fur effodere: & latro non possit auferre. Nosse igitur oportet quid iussū sit: quidue prohibitum: ut scientes utrūq; seruemus. Alioquin ante scientiā mādati impossibile est nosse quid fiat. Et hæc ergo non integris rate uel mercibus, quasi ignarus fluctuum, doctus nauta præmoneo: sed nuper naufragio eiectus in littus, timida nauigaturis uoce denūcio. Cuncti tamen mei sensus affectu uobis uaco: sed obsecro uos, ut conatus meos orationibus adiuuetis: ut dñs & saluator pro causa sua respondeat. Vestrum itaq; est, ut uoluntatem sequatur effectus. Meum est ut uelim: Obsecrationum uestrarum est, ut possim: sed ipsum meum sine dei semper auxilio non erit meū. Deus semper largitur semperq; donaturus est: nec mihi sufficit quod semel dedit: nisi semper dederit. Si enim duri iudicis sententiam crebra mulieris flexit petitio: quantomagis paterna uiscera interpellatione sedula molliuntur. Scitote tamen ante omnia nobis esse nihil antiquius: q̃ Christi iura seruare: nec patrum transferre terminos: semperq; meminisse Romanam fidem apostolico ore laudatam.

A

De obedientia.

Accipe ergo fili doctrinam nostrā ea simplicitate & ueritate qua dicimus: quia nō quærimus hominum gloriam: deus testis est. Nec ad hoc loquimur: ut humanas amicitias aucupemur: ne nostræ adulationis sermone & nos & alios decipiamus. Nec ut nos apud homines aliquid uideamur: sed ut apud deum homines magna mereantur. Hoc est itaq; totum quod apprehensa manu insinuare tibi cupio: & ut simpliciter motum mentis meæ fatear: nunc monachi incunabula moresq; discutimus. Si uis igitur ad uitam ingredi, serua præcepta: hoc est, ab omni præcepto illicito quo prohiberis recedas: & ad omne bonum quod iuberis, promptus accedas. Respice sanctum uirum Pammachium: & feruentissimæ fidei Paulinum presbyterum: qui non solum diuitias, sed seipsos domino obtulerunt. Qui contra diaboli tergiversationem nequaquā pellem pro pelle: sed carnes & ossa & animas suas domino suo consecraverunt: qui te & exemplo & æloquio: id est, & opere & lingua possint ad maiora perducere. Nobilis es: & illi, sed in Christo nobiliores. Diues & honoratus: & illi, imo de diuitibus pauperes & inglorij. Et idcirco ditiores & magis indyti: quia pro Christo pauperes & inhonorati. Contemnis aurum: contempserunt & multi philosophi. Non enim satis est perfecto & consummato uiro opes contemnere: pecuniam dissipare: & proijcere quod in momento & perdi & inueniri potest. Fecit hoc & Antisthenes, fecerunt plurimi: quos uitiōssimos legimus. Plus em̄ debet Christi discipulus præstare, q̄ mundi philosophus, gloriæ animal & popularis auræ atq; rumoris uile mancipium. Tibi non sufficit opes cōtemnere, nisi & Christum sequaris. Te ipsum uult dominus hostiam uiuam placentem deo: te inquā, non tua. Et deus uarijs tentationibus comonet: quia multis plagis & doloribus eruditur Israel: & quem diligit dominus corripit: flagellat autem omnem filium quem recipit. Et quod si te ipsum domino dederis: & apostolica uirtute perfectus sequi cœperis saluatorem: tunc intelliges ubi fueris: & in exercitu Christi, q̄ extraneum tenueris locum. Vnde & præpositum monasterij timeas ut dominum: diligas ut parentem: credas tibi salutare quicquid ille præceperit: nec de maioris sententia iudices: cuius officij est obedire & implere quæ iussa sunt: dicente Moyse: Audi Israel & tace. Neq; ipse te doceas. Nulla ars absq; magistro discitur. Etiam muta animalia & ferarum greges, ductores sequuntur suos. In apibus principes sunt. Grues quoq; unam sequuntur ordine litterato. Imperator unus, Iudex unius prouinciæ. Roma, ut condita est, duos fratres simul reges habere non potuit: & parricidio dedicatur. In Rebecca utero Iacob & Esau bella gesserunt. Singuli ecclesiarum episcopi: singuli archipresbyteri, singuli archidiaconi: & omnis ordo ecclesiasticus suis rectoribus niti tur. In naui unus gubernator: in domo unus dominus: in quāuis grandi exercitu unius signū expectatur. Et ne plura replicando legenti fastidium faciam: per hæc omnia ad illud tendit oratio: ut doceam te, non tuo arbitrio relinquendum: sed uiuere debere in monasterio sub unius disciplina patris, cōsortioq; multorū: ut ab alio discas humilitatem, ab alio patientiam. Hic te silentium: ille te doceat mansuetudinem: non facias quod uis: comedas quod iuberis: uestire quod acceperis: & operis tui pensum persoluas: subiiciaris cui non uis: lassus ad stratum uenias: necdum expleto somno surgere compellaris. Tantis occupatus negocijs: nullis uacabis cogitationibus: & dum ab alio transis ad aliud, opusq; succedit operi: illud solum mente retinebis, quod agere compelleris. Nam omni oblatione & hostia preciosior est obtemperātia mandatorum: dicente propheta: Ecce obedientia melior est quā sacrificium: & ambitio q̄ adeps arietum. Et alibi: Initium bonæ uitæ, facere iuxta quæ præcepta sunt apud deum magis q̄ immolare hostias. Et alibi: Qui conseruat legem, multiplicat oblationem. Sacrificium salutare est, attendere mādatis: & discedere ab omni iniquitate. Nec nobis blādiri debemus in factis iustorum, si in prohibitorū transgressione peccemus: cum transgressionis crimen, benefacti meritum tollat. Quod non mei sensus assertio, sed utriusq; testamenti exempla probant: ubi inuenimus etiam dei amicos ob unius contemptus errorem, bonorū retro factorum munificentiam perdidisse. Sic Adam facile cum diabolo credidit seducenti, post familiaritatem & colloquium dei unius pomi cupiditate superatus, perdidit paradysum. Et quia per transgressionem unum

Ecce 2 habere

C habere præsumpsit: multa simul bona amisit. Sic uxor Lot post angelorū colloquia contra interitū retro aspiciens, in figmētum salis repente conuersa est. Quis hic præsumptionis spiritus: qui tantam in animo nostro operatur audaciam: ut cum sanctos homines de leuibus etiam culpis uideamus punitos esse: & nos quotidie in maioribus & pluribus delinquentes, intactos in media damnatione fore credamus? Quis quod leue nunc sit deum etiam in exiguo contemnere: qui non tantum ad qualitatem peccati respicit, sed etiam ad personæ contemptū: propter quod nō solū hominī intendendum quale sit quod iubetur: sed quantus sit ille qui iubet. Excluditur hoc loco uulgaris illa sentētia: qua mihi suo iudicio religiosi, & q sapiētes sibi met uidentur, dicere solent: Sufficit nobis ut non criminalia peccata & maiora faciamus. Facilis est em̄ omissio minorum delictorum: Qui dum animali sapientia occupant animos, spiritalem intelligentiam & consuetudinem diuinæ legis ignorant: quæ sæpe peccatum ostendit, quod nobis non uidetur esse peccatum: & quæ illic impietatem facit, ubi nos pietatis opus ostendimus. Saul & Iosaphat reges fuerunt Israel: & dum misericordiam his quos deus oderat præstiterunt: dei offensam in opere pietatis incurrunt. Econtrario Phinees filijq; Leui, gratiam dei, humana cæde & suorum patricidio meruerunt. Vides quantum ab humanis sensibus per nostram imperitiam discrepat diuina sentētia: ut nobis interdum cœlestis iudicis dispensationē nescientibus iniusta uideantur, quæ per causarum scientiam iuste & satis recte facta probantur. Et rursum ea quæ nostro iudicio recte probantur, apud deum plerumq; reprobata & ingrata uidentur. Quis hodie patris Abraham exemplo innoxium uolens filium trucidare, humano iudicio non crederetur insanus? Econtra quis in tactu arce domini imitatus Ogam, hominum iudicio condemnaretur? Consideremus igitur quantus casus sit temere cōtemnentis, cum tanta ruina esse dicitur in negligentia obsequentis: uel quam damnationem excepturos credimus indeuotos, cum tantam reprobationem deuoti exceperint. Tepidum discipulū non amat Christus. Qui uult meus esse discipulus, ait, abneget semetipsum, & tollat crucē suā & sequatur me. Beata itaq; sunt illæ animæ, quæ dorsum suum curuauerunt, ut suscipiant super se sessorem: & frena eius patiantur, ut quocunq; uoluerit flectat eas. Quando enim magister præcipit, obediētis indicium est, si dimisso aduersus eum audiat capite. Si autem uertat tergum, signum est contemnentis.

D

De tribus generibus monachorum in Aegypto commorantium.

V T quia monachorum fecimus mentionem: & te scio libenter audire quæ facta sunt: aurē paulisper accommoda. Tria sunt in Aegypto monachorū genera. Primū cœnobia, quod illi Sauses gentili lingua uocant: quos nos in cōmune uiuentes possumus appellare. Secundū Anachorita, qui soli habitant per desertā: & ab eo quod procul ab hominibus recesserint, nuncupantur. Tertiū genus est quod ipsi Remoboth dicunt: deterrimū atq; neglectum: quod in nostra prouincia, aut solum, aut primum est. Hi bini uel terni, nec multo plures simul habitant, suo arbitrio ac ditione uiuentes. Et de eo quod laborauerint, in mediū partes conferunt: ut habeant alimenta communia. Habitant autem q plurimi in urbibus & castellis: & quasi ars sit sancta non uita: quicquid uendiderint maioris est precij. Inter hos sæpe sunt iurgia: quia suo uiuentes cibo, nō patiuntur se alicui esse subiectos. Reuera solent certare ieiunijs: & rem secreti, uictoriæ faciunt. Apud hos affectata sunt omnia, laxæ manica, caligæ follicantes, uestis crassior, crebra suspiria, uisitatio uirginum, detractio clericorum. Et si quando dies festus aduenerit, saturantur ad uomitum. His igitur quasi quibusdam pestibus exterminatis, ueniamus ad eos q plures sunt, & in cōmune habitant: id est, quos uocari cœnobitas diximus. Prima apud eos confœderatio est obedire maioribus: & quicqd iusserint facere. Diuisi sunt per decurias atq; centurias: ita ut nouē hominibus præsit decimus. Et rursum decē præpositos, sub se centesimus habeat. Manēt separati, & seiunctis cellulis: usq; ad horā nonā, ut institutum est nemo pergit ad alium: exceptis his decanis quos diximus: ut si cogitatiōibus forte quis fluctuet, illius consoletur alloquijs. Post horā nonā in cōmune concurritur, psalmi resonant, scripturæ recitantur ex more: & cōpletis orationibus cunctisq; residentibus, medius quē patrē uocant, incipit disputare

A disputare. Quo loquente, tantum silentium fit: ut nemo alium respicere: nemo audeat excreare. Dicentis laus est in fletu audiētium. Tacitæ uoluūtur per ora lachrymæ: & ne in singultus quidem erumpit dolor. Cum uero de regno Christi, & de futura beatitudine, & de gloria cœperit annunciare uentura: uideas cunctos moderato suspirio & oculos ad cœlum leuantes inter se dicere: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & uolabo & requiescam? Post hæc concilium soluitur, & unaquæq; decuria cum suo parente pergīt ad mensam: quibus per singulas hebdomadas uicissim ministrāt. Nullus in cibo strepitus est: Nemo comedens loquitur. Viuitur pane & leguminibus: & holeribus quæ solo sale condiuntur. Vinum tantum senes accipiunt: quibus cū paruulis saepe fit prandium: ut aliorum ætas fessa sustentetur: aliorum non frangatur incipiens. De hinc consurgunt pariter: & hymno dicto, ad præsepia redeunt: ibi usq; ad uesperum cū suis unusquisq; loquitur & dicit: Vidistis illum & illum? quanta in ipso gratia sit: quātum silentiū: q̄ moderatus incessus? Si infirmum uiderint, cōsolantur. Si in dei amore feruentem: cohortantur ad studiū. Et quia nocte extra suas orationes publicas in suo cubili unusq; uigilat, circūeunt cellulas singulorū: & aure apposita quid faciant diligenter explorant. Quē tardiorē deprehenderit, nō increpant: sed dissimulato quod norunt, eū sapius uisitant: & prius incipientes, prouocant magis orare q̄ cogant. Opus diei statū est: quod decano redditū fertur ad œconomū: qui & ipse per singulos menses patri omnium cū magno reddit timore rationem: a quo etiā cibi cum facti fuerint degustantur. Ieiunium totius anni æquale est: excepta quadragesima: in qua sola conceditur districtius uiuere. A pentecoste, cœnæ mutantur in prandia: quo & traditioni ecclesiasticæ satisfaciunt: & uentrem cibo non onerent duplicato. Ad tertium ueniam genus: quos anachoritas uocant: qui & de cœnobijs exeuntes: excepto pane & sale amplius ad desertum nil deferunt. Huius uitæ author Paulus: illustrator Anthonius: & ut ad superiora conscendam princeps Iohannes baptista fuit. Talem uero uirum Hieremias quoq; propheta describit, dicens: Bonum est uiro cum portauerit iugum domini ab adolescentia sua: sedebit solitarius & tacebit: quia sustulit super se iugum: & dabit percutienti se maxillam: saturabitur opprobrijs: quia nō in sempiternum abiiciet dominus. Horum laborem & cōuersationem in carne non carnis, alio tempore si uolueris explicabo. Nunc ad propositum redeam. Bonum est obedire maioribus: parere perfectis: & post regulas scripturarum uitæ tuæ tramitem ab alijs discere, nec præceptore uti pessimo, scilicet præsumptione tua.

De castitate.

Mortificate, inquit, Apostolus membra uestra: quæ sunt super terram. Vnde ipse postea consyderans aiebat: Viuo autem iam non ego: uiuit uero in me Christus. Qui mortificauerit membra sua, & in imagine noctis perambulauerit: non timebit dicere: Factus sum sicut uter in pruiua. Vnde idē Apostolus castigabat corpus suum, & in seruitutē redigebat: ne alijs prædicans ipse reprobis inueniretur: Corporisq; ex persona generis humani inflatus ardoribus loquebatur: Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et iterum: Scio quoniam non habitat in me, hoc est in carne mea, bonum. Velle enim adiacet mihi: ut faciam autem bonum nequaquā: neq; quod uolo bonum: sed quod nolo malum illud facio. Et denuo: Qui in carne sunt, deo placere non possunt. Vos autem non estis in carne, sed in spiritu: si tamen spiritus dei habitat in uobis. Vnde post cogitationum diligentissimam cautionem, ieiuniorū tibi arma sumenda sunt: & canendum cum Dauid: Humiliaui in ieiunio animam meam. Matrem ita uide: ne per illam alias uidere cogaris: quarum uultus cordi tuo hæreant: & tacitum uiuat sub pectore uulnus. Ancillulas quæ illi in obsequio sunt: tibi scias esse in insidijs: Quia quanto uilior earum conditio: tanto facilior ruina est. Volo ergo te propter has causas non habitare cum matre: & præcipue ne ipsam offerentem delicatos cibos renuendo cōtristes: aut si acceperis, oleum igni adijcias: & inter frequentiam puellarū per diem uideas, quod noctibus cogites. Adolescentiā tuam nulla sorde cōmacules: ut ad altare Christi, quasi de thalamo uirgo procedas: & habeas de foris bonū testimoniū: licet de cæteris uirtutibus, ut sapientia,

Ee 3 fortitudine,

- C** fortitudine, iusticia, humilitate, mansuetudine & liberalitate possunt & alij iudicare. Pudicitiam sola nouit conscientia & humani oculi huius rei certi iudices esse non possunt. Fœminæ quoque quæ nomen tuum nouerint, uultum nesciant. Nam Iohannes baptista sanctam matrē habuit, pontificisq; filius erat: & tamē nec matris affectu, nec patris opibus uincebat: ut in domo parentum cū periculo uiueret castitatis. Viuebat in eremo, oculis desyderantibus Christū: nihil aliud dignabatur aspicere. Vestis aspera, zona pellicea, cibus locustæ, & mel siluestre: omnia uirtuti & continentia preparata. Vnde martyrem quem tormenta non uicerant, superabat uoluptas. Tandem cœlitus inspiratus præcisam morsu linguam in osculantis se faciem expuit: & sic libidinis sensum succedens doloris magnitudo præripuit. Nam quomodo in ignem tetigerit statim adurit: ita uiri tactus & fœminæ sentit naturam suam, & diuersitatem sexus intelligit. Item quomodo poterit libidinē refrenare: qui nec malum ualet cohibere nec linguam? Sed & hospitium tuum nunquā mulierum pedes terant. Videas ne sub eodem tecto mansites: nec in præterita castitate confidas. Quia nec Dauid sanctior, nec Sampson fortior, nec Solomone potes esse sapientior. Memento semper, quod paradisi colonum de possessione sua mulier eiecerit. Egrotanti tibi sanctus quilibet frater assistat. Nam scio quosdā corpore cōualuisse: & animo egrotare cœpisse. Periculose tibi ministrat: cuius uultum frequenter attendis. Si tamē uidua a te uisitatur, aut uirgo: nunquā domum solus intro eas. Solus cum sola & absq; arbitro uel teste non sedeas: tantaq; confabulandi fiducia sit: ut intrante alio non paueas, nec erubescas. Speculū enim mentis facies est: & taciti oculi, cordis fatentur arcana. Tales quoque habeto socios: quorū contubernio non infameris: Non ueste, sed moribus ornentur: & pudicitiam habitu polliceantur. Corruptunt mores bonos, confabulationes pessimæ. Caueto omnes suspensiones: & quicquid probabiliter fingi potest: ne fingatur, ante deuota. Crebra munuscula, & sudariola, & fasciolas & uestes ori applicitas, & oblatos ac degustatos cibos, blandasq; & dulces litterulas, sanctus amor nō habet. Audi me: Mel meū, lumen meū, meumq; desyderium Christus est. Omnes delicias & lepores & risu dignas urbanitates: & cæteras ineptias amatorū in comœdijs erubescimus: & in sæculi hominibus detestamur: quantomagis in clericis & monachis: quorum & sacerdotium proposito, & propositum sacerdotio ornatur? Nec hoc dico, quod aut in te, aut in sanctis uiris ista formidem: sed quod in omni proposito & gradu & sexu, boni & mali reperiātur: malorūq; condemnatio, laus bonorum sit. Vide quid possint frenata uitæ nos retrahunt: introducūt ad uirtutum choros: in Christoq; monte pulcherrimo habitare nos faciunt. Quādiu in patria tua es: habeto cellulam pro paradiso: uaria scripturarum poma decerpe. His utere delitijs, hæc frue re cōplexu. Si scandalizat te pes, oculus, manus tua, proijce ea. Nulli parcas, ut soli parcas animæ tuæ. Qui uiderit, inquit, dominus mulierem ad cōcupiscendum eam: iam mœchatus est eā in corde suo. Quis gloriabitur castū se habere cor? Astra nō sunt munda in conspectu domini: quantomagis homines, quorum uita tentatio est? Vah nobis miseris: quotiēs concupiscimus, totiēs fornicamur. Inebriatus est, inquit, gladius meus in cœlo: multo amplius in terra: quæ spinas & tribulos generat. Vas electionis in cuius pectore Christus resonabat: macerat corpus suū: & tamen cernit naturalem carnis ardorem, suæ repugnare sententiæ: ut quod non uult hoc agere compellatur: & tu te arbitraris absq; lapsu & uulnere posse transire: nisi omni custodia serua ueris cor tuum: maxime cum plurimi etiam si continentes iracundi sunt, ebriosi, procaces, superbi, ex cōtinentia magis inflati, percussores, maledici, cupidi, timidi, multum sibi placentes ut indices cōtinentiā: quasi præferant incontinentiæ subministrasse materiam. Sed ille cōtinens uere est: qui uniuersa membrorum officia a malis affectibus subtrahit: & cogitatum a toto nequitia compescit: quanto plura tamen sunt præmia? Nam & ego cum essem iuuenis, & solitudinis me deserta uallarent: incentiua uitiorum ardoremq; naturæ ferre non poteram: quē cum crebris ieiunijs frangerem: mens cogitationibus æstuabat. Ad quam edomandā cuidam me fratri qui ex Hebræis crediderat, in disciplinam dedi: ut post Quintiliani acumina, grauitatem Frontonis, Ciceronisq; fluuios, & lenitatem Plinii, alphabetū discerem, stridentia anhelantiaq; uerba meditarer. Quid ibi laboris insumpserim: quotiensq; cessauerim: & cōteptione discendi rursus

A rursus inceperim: testis est conscientia: tam mea qui passus sum, q̄ eorum qui mecum duxerunt uitam: Et gratias ago dño quod de amaro semine litterarū dulces fructus capio. Prima igitur tentamenta clericorum sunt mulierum accessus. Nocium genus fœmina, ianua diaboli, uia iniquitatis, scorpionis percussio: cū proximat stipula, accendit ignē: flāmigero igne perculit fœmina conscientiam pariter habitantis: exuritq; fundamenta montium. Ego iudico si cum uiris fœminæ habitent, uiscarium non deerit diaboli. Si alligauerit quis ignem in sinu suo: & uelimenta sua non comburentur. Mihi crede non potest toto corde cum domino habitare: qui fœminarum accessibus copulatur. Sed dicis: Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter. Bene & argute: sed oportet bonum habere testimonium ex his qui foris sunt. Licet coram deo recte ambules: tamē corā hominibus bona prouidenda sūt: quia astutiores sunt filijs lucis, filij tenebrarum. Cum ergo a te hoc genus non amputatur: das reprehendētibus te locum: cum ipse te detrahentium moribus tradidisti. Nam inter illecebras uoluptatum, etiam ferreas mentes libido domat: quæ maiorem in uirginibus patitur famē, dum dulcius putat omne quod nescit. Narrant gentiliū fabulæ: cātibus Sirenarū nautas in saxa isse præcipites, & ad Orphei citharā arbores, bestias, ac silicū dura mollita. Difficile quoq; inter epulas seruatur pudicitia. Nitens cutis, sordidum ostendit animum: licet quidam putent maioris esse uirtutis præsentem contemnerē uoluptatem: tamen ego securioris arbitror continentia nescire quid quærat. Remotio igitur uiri, castitatis collocat arma, construit in melioribus castra pudoris. Teda post tentationem passionis Antiochiæ, cum paulo perhibetur pariter pergere. Nemo miles cum uxore pergit ad bellum. Germinant fœminæ spinas cum uiris habitantes: arcana mentium acuto mucrone concutunt. Nemo igitur inter serpentes & scorpiones securus ingreditur. Libido enim semper sui relinquit poenitudinem. Nunq̄ satiatur, & extincta reaccenditur: usu crescit & decrescit: nec rationi paret, quæ impetu ducitur. Vnde uirginitas in eo felicior est, quod carnis incentiua nō nouit: & uiduitas in eo felicior, quod præteritas animo recolit uoluptates. Viro enim luxurioso uerbum castitatis offensio est. Qui uiuunt in monasterio: & quorum simul magnus est numerus: nunq̄ soli extra procedunt. De agmine columbarum crebro accipiter unam separat, quam statim inuadat & laceret: & cuius carnibus & cruore saturetur. Morbidæ oues suum relinquunt gregem: & luporum faucibus deuorantur. Rarus igitur tibi sit egressus in publicum: martyres tibi quærantur in cubiculo tuo. Nunq̄ tibi causa erit procedendi: si semper necessarie processurus sis. Aliorum uulnus, nostra sit cautio. Pestilente flagellato, stultus sapientior erit. Nam etiā quæ homines æstimant sibi salutaria: deo uolente uerti uidemus in perniciem. In tranquillitate enim tempestas oritur: nihil deo aduersante securum est. Naturale quoq; est unumquemq; in suo periculo de alio plus sperare. Si quando senseris exteriorem hominem florem adolescentiæ suspirare: & accepto cibo cum te in lecto positum dulcis libidinum pompa concusserit: arripe scutum fidei: in quo ignitæ diaboli extinguuntur sagittæ. Omnes enim adulterantes quasi clibanus corda eorum: licet difficile est humanam animam aliquid non amare: ut in quoscunq; mens nostra trahatur affectus. Carnis igitur amor, spiritus amore superetur. Desyderium desyderio restringatur: quicquid inde minuitur hic crescat. Non sinas ergo cogitationem crescere: dum paruus est hostis interfice: nequitia elidatur in semine. Audi psalmistam: Beatus qui allidet paruulos suos ad petram. Impossibile est in sensum hominis non irruere motum & mellullarum calorem. Ille tamen laudatur: ille prædicatur beatus: qui statim cum cœperit cogitare, interficit cogitatus: & allidit eos ad petram: Petra autem erat Christus. Nam fides pura mortem non patitur. Cum apparuerit scorpio, ilico conterendus est. Ardentes igitur diaboli sagittæ, ieiuniorū & uigiliarū frigore restinguendæ sunt. Erras nāq; frater erras: si putas unq̄ Christiā nū persecutionē nō pati. Tunc em̄ maxime oppugnaris: si te oppugnari nescis. Nemo em̄ est tāta firmitate suffultus: ut de stabilitate debeat esse securus: dicente Apostolo: Qui stat uideat ne cadat: quoniā nullius hostili exercitu obsidēte securus est. Nam aduersarius noster tāq; leo rugiens aliquid deuorare quærens circūit: & tu pacē putas. Sedet in insidijs cū diuitibus & in oc-

C cultis: ut interficiat innocentem. Quod de libidine diximus: referamus ad auariciam, & ad omnia uitia quæ uitantur solitudine. Et idcirco urbium frequentiam declinamus, ne facere cōpellamur, quæ nos non tam natura cogit facere q̃ uoluntas.

De paupertate.

Quondam diues adolescens, omnia quæ in lege præcepta sunt se impleſſe iactabat. Ad quem dominus in euangelio: Vnum tibi, inquit, deest: si uis perfectus eſſe, uade uende omnia quæ habes, & da pauperibus, & ueni ſequere me. Qui omnia ſe dicebat feciſſe: in primo certamine diuitias uincere non poteſt. Vnde difficile intrant diuites regna cœlorum, quæ expeditos & alarum leuitate ſubnixos habitatores deſyderant. Vade, inquit, uende: non partem ſubſtantiæ: ſed uniuerſa quæ poſſides: & da, nō amicis, non conſanguineis, non propinquis, non uxori, non liberis: plus aliquid addam: nihil tibi ob mœtum inopiæ referuabis, ne cū Anania damneris & Sapphira: ſed da cuncta pauperibus: Et fac amicos de iniquo mammona: qui te recipiant in æterna tabernacula: ut me ſequaris ut dominū. Nam omnis qui reliquerit domū, uel fratres, aut ſorores, aut patrē, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomē meum, centuplum accipiet, & uitam æternam poſſidebit. O quanta beatitudo pro paruis magna recipere, æterna pro breuibus, pro morituris ſemper uiuentia: & habere deum debitorem. In actibus apoſtolorum: quando domini noſtri adhuc calebat cruor: & feruebat reſens in credentibus fides: uendebant omnes poſſeſſiones ſuas: & precia earum ad apoſtolorum deferebant pedes: ut oſtenderēt pecunias eſſe calcandas: dabaturq̃ ſingulis, prout cuiq̃ opus erat. Vnde Ananias & Sapphira diſpēſatores timidi, imo corde duplici: & ideo condēnati: quia poſt uotum abſtulerunt quaſi ſua: & non eius cui ea uouerant: partemq̃ ſibi iam alienæ ſubſtantiæ reſeruauerunt, metuentes famem, quā uera fides nō timet: & præſentem meruere uindictā, non crudelitate ſententiæ, ſed correctionis exemplo. Vnde ergo omnia quæ habes, & da pauperibus: non diuitibus, nō ad luxuriam: ſed ad neceſſitatem. Siue ille ſacerdos ſit, ſiue cognatus, ſiue affinis: nihil aliud in eo conſyderes, niſi paupertatem. Quodq̃ in Aegyptijs & Syrijs monaſterijs moris eſt: ut qui ſe deo uouerint ſæculo renunciantes omnes ſæculi delitias conculcent: & quod ſæculo renunciamus uoluntas ſit, non neceſſitas, ut paupertas habeat expeditam gloriam, non illata cruciatum. Cæterum iuxta miſerias huius temporis, & ubiq̃ gladios ſæuiētes, ſatis diues eſt qui pane non indiget: & nimium potens eſt, qui ſeruire nō cogitur. Multi enim ædificant parietes: & columnas eccleſiæ ſubſtruunt, marmora nitent, auro ſplendent laquearia, & gemmis altare diſtinguitur, & miniſtrorum dei nulla eſt electio. Neq̃ uero mihi aliquis opponat: diues in Iudæa templum, menſam, lucernas, thuribula, ſcyphos, & alia ex auro fabricata. Tunc hæc probabantur a domino: quando ſacerdotes hoſtias immolabant, & ſanguis pecorum erat redemptio peccatorum: q̃q̃ hæc omnia præceſſerunt in figura. Nunc uero cum paupertatem domus ſuæ pauper dominus dedicauerit: cogitemus crucem, & diuitias lutum putabimus. Sed nunquid tempus, ut habitetis in domibus laqueatis: id eſt, ornatis & compositis: & quæ non tam ad uſum ſunt, q̃ ad delitias, inquit, propheta. Nam habitaculum meū, in quo fuerunt ſancta ſanctorum: & cherubim & menſa propoſitionis, pluuijs rigabitur: ſqualebit ſolitudine, & ſole torrebit. Quæ autem utilitas fulgere gemmis: & Chriſtū in paupere fame mori. Iam non ſunt tua quæ poſſides: diſpenſatio tibi credita eſt: caue ne quaſi fidelis & famoſus quondam tuorum diſpenſator, alienam pecuniam diſtribuendam accipias. Crates ille Thebanus, homo quondam ditiffimus cum ad philoſophandum Athenas pergeret, magnum auri pondus abiecit: nec putauit ſe poſſe uirtutes ſimul & diuitias poſſidere: & nos ſuffarcinati auro Chriſtū pauperē ſequimur: & ſub prætextu eleemoſynæ priſtinis opibus incubātes: quomodo poſſumus aliena fideliter diſtribuere: q̃ noſtra timide reſeruamus. Intelligis quid loquor. Dedit em̃ tibi dñs in omnibus intellectū. Præter uictum & ueſtitū & manifeſtas neceſſitates nihil cuiq̃ tribuas: ne filiorum panem, canes comedant. Tu ergo conſydera, ne Chriſti ſubſtantiā imprudenter effundas: id eſt, ne immoderato iudicio, rem pauperū tribuas nō pauperibus: quod
pars

- A** pars est sacrilegij: & secundum dictū prudentissimi uiri, liberalitate liberalitas pereat. Sunt quoque qui pauperibus parum tribuunt, ut amplius accipiant: & sub prætenu elemosynæ diuitias quaerunt: quæ magis uenatio quæ elemosyna dicenda est. Sic bestia, sic aues, sic & capiuntur pisces. Modicum in hamo escæ ponitur: ut matronarum in eo sacculi protrahantur. Nos autem humiles atque pauperuli: nec habemus diuitias, nec oblaras dignamur accipere. Balsamum, piper, & poma palmarum rustici non emunt. Qui enim uolunt diuites fieri: incidunt in tentationes & laqueum diaboli & desideria multa. Et præsertim, quia ætas optata cunctis non uicinā mortē, quæ debetur mortalibus naturæ lege: sed cassa spe annorū nobis spatia pollicetur. Nemo enim tam fractis uiribus, & sic decrepitæ senectutis est: ut non se putet adhuc unum annū esse uicturum. Verum, quid ago: fracta naui de mercibus disputo. Non intelligimus Antichristum appropinquare: quem dominus Iesus interficiet spiritu oris eius. Iuuenis quidem potest mori cito: sed senex diu uiuere non potest: maxime quia comparatione æternitatis omne quod in mundo patimur una dies appellari potest: non habitationis, sed peregrinationis. Nam quotidie commutamur: tamē æternos nos credimus. Hoc ipsum quod dico, quod scribo, quod lego, quod emendo, de uita mea trahitur. Quot puncta notarij, tot meorum damna sunt temporum. Omnes namque diuitiæ de iniquitate descendunt: nisi alter perdiderit, alter inuenire non potest. Vnde uulgata sententia mihi uidetur esse uerissima. Quod diues, aut iniquus, aut iniqui hæres. Vides enim homines maria transire: ante potentum excubare fores: pati omnia quæ seruum conditio uix patitur: ut diuitias congregent: ut aliquam accipiant dignitatem. Et postquam hoc fuerint consecuti: tradere se luxuriæ & uoluptatibus & omni iniquitati: ut quod auaricia congregat, luxuria consumat. Isti ergo pro laboribus suis efficiuntur hospitium demonum. Qui templum dei esse debebant, fiunt tabernacula Aethyopum. Postquam enim ditati fuerint: & per fas & nefas ad altissimum conscenderint: tunc conscientia peccatorum suorum semper mortem, semper iudicium formidabunt: & ad leuem febritiunculā, quasi latrones in carcere de æternis supplicijs suspirabunt. Diuites autem qui ingressi sunt regna cælorum, ipsis diuitijs ad bona utentes opera, diuites esse desierunt: & dispensatores magis dei quam diuites appellandi. Obsecro ergo te, ne lucra mundi in Christi quæras militia. Negociatorem clericum, & ex inope diuitē factum, ex ignobili gloriosum, quasi quandam pestem fuge. Et præsertim cum sciam te toto renunciasse mundo: & abiectis calcatisque diuitijs, orationi, lectioni, ieiunijs uacare quotidie. Procuratores quoque & dispensatores domorum alienarum atque uillarum clerici esse non possunt: qui proprias iubentur contemnere diuitiarum facultates. Auariciæ quoque malum tibi omnino uitandum est: non quo aliena non appetas (hoc enim & publicæ leges puniunt) sed quo tua, quæ tibi sunt aliena non serues. Si in alieno, inquit, fideles non fuistis: quod uestrum est quis dabit uobis? Sed dicis: iuuenis sum delicatus: & manibus meis laborare non possum: si ad senectam uenero: si ægrotare cœpero: quis mei miserebitur? Audi ad apostolos loquentē Iesum: Ne cogitetis in corde uestro, quid manducetis: neque corpori uestro, quid induamini. Nonne anima plus est quam esca, & corpus plus est, quam uestimentum? Respicite uolatilia cœli: quoniam non seruant neque metunt, neque congregant in horrea, & pater uester cœlestis pascit illa. Si uestis defuerit: lilia pponantur. Si esurieris, beatos audias pauperes & esuriētes. Si aliquis afflixerit dolor: legito illud Apostoli: Propter hoc cōplaceo mihi in infirmitatibus meis. Illud autē quod derelicta militia, castrasti te propter regna cœlorū: quid aliud quam perfectā secutus es uitam? Perfectus autē seruus Christi, nihil præter Christū habet. Aut siquid præter Christum habet: perfectus non est. Igitur ut concludam: si perfectus es: cur bona paterna desideras? Dominus euangelicis uocibus tonat: Non potestis duobus dominis seruire: & audet quisque mendacem Christum facere, Mammonæ & Christo seruiendo? Qui dicit se in Christum credere: debet quomodo ille ambulauit sic ambulare. Affatim diues est: qui cum Christo pauper est. Nam serui dei: qui diebus & noctibus seruiunt domino suo: qui in terris positi, angelorum imitantur conuersationem: & nihil aliud loquuntur: nisi quod ad laudes dei pertinet: habentes uictum & amictum his contenti sunt diuitijs: qui plus habere nolunt, si tamen seruant propositum. Alioquin si amplius desiderat

- C** us desyderant, his quoq; quæ necessaria sunt probantur indigni. Quicquid tamen corpora nostra defendere potest: & humanæ succurrere imbecillitati, quos nudos natura pfudit: hæc una appellanda est tunica. Si ergo uis esse quod propheta est, quod Christus est: da pauperibus, quo necessitas sustentetur, non quo opes augeantur. Quodq; si quid plus habes q̃ tibi ad uitum uestitumq; necessarium est: illud eroga: in illo debitorem te esse noueris. Nam aliena rapere conuincitur, qui necessaria sibi retinere conatur. Clerici quoq; qui de bonis parentū sustentari possunt: si quid pauperum accipiunt, sacrilegium profecto committunt. Scit enim hostis antiquus magis continentia q̃ nummorum esse certamen. Facile nāq; abiicitur quod hæret extrinsecus. Intestinum bellum periculosius est. Zacheus diues erat: apostoli pauperes: & quantum ad diuitias nihil: quantum ad uoluntatem totum mundum reliquerunt. Si offeramus Christo opes cum anima nostra, libenter suscipiet. Si autem quæ foris sunt deo: quæ intus diabolo demus, non est æqua partitio. Nolo igitur quod ea tantum offeras: quæ potest fur rapere, hostis inuadere, proscriptio tollere, & quæ ad instar undarum & fluctuum a succedentibus sibi dominis occupatur, & quæ nolis uelis in morte dimissurus es. Illud offer quod nullus tibi possit hostis auferre. Nam aurum deponere incipientium est, nō perfectorum: seipsum offerre deo, proprie Christianorum est. Nec enim imaginem crucifixi præfert: nisi qui in hoc sæculo se nudū mortuumq; reddiderit. Infinita nāq; de scripturis exempla suppeditant: quæ auariciam doceant esse fugiendam. Verum quod nō ante plures annos gestum sit referam. Quidam ex fratribus parcior q̃ auarior: nesciens triginta denarijs dominum uenditum, centum solidos quos lina texendo acquisierat moriens dereliquit. Initum est inter monachos consilium (nam in eodem loco circiter quinque milia diuisis cellulis habitabant) quid facto opus esset. Alij pauperibus distribuendos esse dicebant: alij dandos ecclesiæ: nonnulli parentibus remittendos. Macarius uero & Pambo & Isidorus & cæteri quos patres uocant: sancto in eis loquente spiritu, decreuerunt infodiendos esse cum eodem, dicentes: Pecunia tua tecum sit in perditionē. Neq; hoc crudeliter quisq; putet esse factum. Tantus cunctos per totam Aegyptum terror inuasit: ut unum solidum dimisisse sit criminis. Radix omnium malorum est auaricia: ideoq; & ab apostolo idolorum seruitus nuncupatur. Non quidem occidet famē animā iustam dominus. Iunior fui & senius: & non uidi iustum derelictum: nec semen eius quærens panem. Helias coruis pascitur ministrantib⁹. Vidua Sareptana ipsa cū filijs suis peritura nocte prophetā pascit esuriens: & mirū in modum capsace repleto: qui alendus uenerat, alit. Petrus apostolus ait: Argentum & aurum non est mecum: quod autem habeo hoc tibi do: surge & ambula in nomine Iesu. At nunc multi licet sermone taceant, opere loquuntur: Fidem & misericordiam non habeo: quod autem habeo aurum & argentum tibi non do. Audi Iacob quid postulet. Si fuerit dominus meus mecum: & seruauerit me in uia per quam ego iter facio: & dederit mihi panem ad manducandum: & uestem ad uestiendum. Tantum necessaria deprecatus est. Vnde & latrones ad sanctum Hilarionem: Quid faceres si latrones ad te uenirent? Quibus respondit: Nudus latrones non timeo. At illi: Occidi potes. Possum, inquit, sed non timeo: qui sum mori paratus. Cuius qui mirantur signa & portenta quæ facit: mirentur & incredibilem abstinentiam, scientiam, & humilitatē. Ego autē nihil ita stupeo q̃ gloriam illū & honorē calcare potuisse: quia factu est difficile gloriam uirtute superare: & ab his diligi quos præcedis. Cum ergo Christi gaudeas libertate: ac propemodum in domate constitutus sis: non debes ad tollendam tunicam tecto descendere: nec respicere post tergum: nec aratri semel arrepti stiuam amittere: Sed si fieri potest, imitare Ioseph: & Aegyptiæ dominæ pallium relinque: ut nudus sequaris dominum saluatorem: qui dicit in euangelio: Nisi quis tulerit crucem suam & secutus me fuerit: non potest meus esse discipulus. Proijce sarcinam sæculi: ne quæras diuitias quæ camelorum grauitatibus comparantur. Nudus & leuis ad cælum uola: ne alas uirtutum tuarum auri deprimant pondera: ut impleas sacculum, quem dominus euacuare præcipit. Si igitur qui habent possessiones & diuitias, iubentur omnia uendere, & dare pauperib⁹, & sic sequi saluatorem: dignatio tua non debet quærere quod erogaturus es. Vidua illa in euāgelio paupercula: quæ duo minuta misit in gascophylatiū, cunctis præfertur

A etis præfertur diuitibus: quia totum quod habuit dedit. Et tu igitur eroganda non quæras: ut fortissimum tyrunculum suum Christus agnoscat: ut latus tibi de longissima regione uenienti occurrat pater: ut stolam tribuat & anulum: ut immolet pro te uitulum saginatum.

De utilitate paupertatis.

Pauper uero ita consolandus est, ut sciat in paupertate magis bona cōsideranda. Et primo quidem quod a deo illi sit utiliter prouisum. Præsciuit enim deum infirmitatem eius cōsiderasse: & scisse quod diuitiarum sarcinam & sollicitudinē portare nō posset. Deinde sciat quantas tentationes: quanta pericula transiuerit nomine paupertatis, si affluentia de est, quæ frequenter contraria est. Ad animi diuitias t̄ptotius sine impedimento in paupertate transitur: certe quantis malis caruit cōsideret. Caret inuidiā, æmulatione, insidijs, dolo, superbia, contentione: & his quæ hominibus in hoc sæculo diuitiæ solent cōflare. Fluxu enim rerum & ubertate copiarum, animus soluitur: uigor mētis infringitur: uirtus corporis eneruatur. At in paupertate, non lasciua conuiuia, non turpes potationes: omnia sobria, omnia rigida, omnia humilia: nō abiecta, quoniā conscientia pura & uirtute sunt plena: non est abundans extraneis facultatibus. Nō facile ad diuitias animi, id est ad uirtutes huius mundi diues accedit: Filius enim dei, difficilius dicens, diuitem introire in regnum cœlorum: utiq; intelligit pauperem facilius: ne se ob paupertatem alienum esse a cura dei existimet propheta testatur, dicens: Et pauperem & diuitē ego feci: & pro omnibus æqualis cura mihi est. Non est enim deus personarū acceptor: nec pro illo tantū curam gerere proficitur: qui in seculi diuitijs pollet, sed pro omnibus & pro pauperibus curam sustinet: remuneraturus quem inuenerit, aut in diuitijs humilem, aut in paupertate patientem: distributi ueluti totius corporis humani & ministerium quæritur singulorum. Cōsideres hominis corpus esse unum quidem corpus: sed plurima membra. Nunquid omnia sunt oculus, aut pes, aut reliqua membra? Sed sicut ait Apostolus doctor gentium in fide & ueritate: quæ inferiora sunt membra maiorem his tribuimus honorem. Et quemadmodū uirtus singulorum membrorum in suo ordine atq; officio demonstratur: ita in totius generis humani corpore uelut minor paupertas & diuitiæ collocantur: ut diuitijs humanitas dei examine comprobetur. Exultare debet pauper, deo gratias agere: quod multis patrimonij nexibus liberatus, in die probationis non grauatur compedibus facultatum. Facilius liber sequitur discipulus dominum nullis nexibus implicatus. Non desit etiam ab ipso in quantum potest miseris cordia iusta in ægenos, quia sicut iustus efficitur de frugalitate: inferioribus & non habentibus prorogator non uereatur ne ipse deficiat: cum in usu sanctæ administrationis habeat prōptissimam uoluntatem. Nihil enim sibi deerit, non cupiat in sæculo diues fieri: ne mala sibi plurima acquirat, dicente ac monente glorioso Paulo: Habentes uictum & uestitum his contenti simus. Imo si uera fide & propter salutem credere cœlestes sibi diuitias cooptet & comparet: quas unusquisq; & misericordia & reliquis actibus bonis cōparat & assumit. Tēporalibus enim æterna sunt præponenda: caducis stabilia: sollicitis securiora: periculosis libera: inhonorificis clariora. Igitur cum Christus dixerit: Primum quærite regnum dei, & hæc omnia apponentur uobis: nulli dubium fore credo, his copiam necessariam rerum in terris non defecturam: quibus cœlestia præparantur. Vnde his monitis & diues temperetur & pauper subleuetur. Difficile potentes, & nobiles, & diuites, & multo his difficilius æloquentes credunt deo. Obcæcatur namq; mens eorum, diuitijs, opibus atq; luxuria: circūdati uitijs nō possunt uidere uirtutes. Felix ergo qui non in diuitijs, non in sapientia, non in potentia sæculari & æloquentia: sed in Christi passionibus gloriatur. Ac nihil miserijs t̄p̄ deum ppter nummum contemnere. Ideo quem senis semper aut crebro de nūmis loquentem: institorem habeto potius t̄p̄ monachum.

De correctione & doctrina præsentis.

Rector quoq; honore suppresso, æqualia subditis bene uiuentibus, & erga peruersos iura rectitudinis exercere non formidet. Nam liquet quod omnes homines natura genuit æquales: sed uarietate meritorum, ordine alios alijs culpa postposuit. Sed & arguuntur negligentes rectores ecclesiæ dei, ob quorum incuriam perit omnis decor populi Christiani, cum nec in meditatione legis diuinæ, nec cultu pietatis, nec in sacrarum uirtutum exercitio laborare

C tio laborare conentur. Tunc enim doctrina doctorum suauitas est, cum doctrina pariter & uita consentiant. Sed nec putant sua scientia & sapientia, sed dei auxilio pacem ecclesijs suis reddi tam: qui si suum seruauerint gradū, sunt quasi domus dei, & quasi angelus domini. Sed si plus cupiunt uideri nosse q̄ ceteri, quandoq; patent ueritatis regulam non tenere. Magister quoq; discipulum corrigit, quem ardentioris cernit ingenij. Nam medicus si cessauerit curare desperat: quoniam non est parui apud deum meriti bene filios educare. Rectorum quoq; est, ut laborantium nouerint sudorem: uel lapsis manum porrigere, uel errantibus uia ostendere. Sed ne gloriaris quod multos discipulos habeas: filius dei docuit in Iudaea, & duodecim illum tantū apostoli sequebantur. Phariseorum autem doctrina, omnis populus applaudebat. Lædit discipulus magistrum: si per negligentiam suam, præcepta eiusq; laborem disperdat. Ideo non sit in eis poenæ diuersitas: in quibus paria sunt peccata. Nullius personam accipias: quantumcūq; sit potens uel nobilis: si peccauerit, corripe eum. Nam confusionem sequitur ignominia: ignominiam correctio: correctionem consolatio: consolationem salus. Vera enim amicitia, quod sentit, simulare non debet. Non est crudelitas pro deo crimina punire, sed pietas. Nihil tamen crudelius: nihilq; miseriùs inueniri potest: q̄ ut timore mortis propriae, ne salutem filiorum audeant defendere. Docente autem te in ecclesia: non clamor populi, sed gemitus suscitetur: lachrymæ audientium laudes tuæ sint. Sermo presbyteri scripturarum lectione conditus sit. Vnde & Apostolus præcipit: Sermo uester sit sale conditus. Quod si infatuetur, foras proijcitur: & perdit nominis dignitatem. Nam sicut uictoria dñi, triumphus est seruorum: sic magistri eruditio, discipulorū profectus. Nisi em̄ caput sanū sit, omnia membra sunt in uitio. Quādo doctrina non erit in ecclesijs: intelligemus perire pudicitiam: castitatem mori: & omnes obire uirtutes: quia non comederunt uerbum dñi. Tunc scriptura utilis est audientibus: cum absq; Christo non discitur: cum sine patre non probatur: cum sine spiritu sancto: non iam insinuat ille qui prædicat. Sed difficile dignus præco uirtutum Christi inueniri potest, qui in annunciandis illis non suam, sed eius quærat gloriam quem prædicat. Confusio quoq; & ignominia est Iesum crucifixū & pauperem & esurientem fartis prædicare corporibus: & ieiuniorum doctrinam per rubentes buccas tumentiaq; ora proferre. Non confundant ergo opera sermonem tuum, ut cum in ecclesijs loquaris: tacitus quisq; respondeat: Cur hæc quæ dicis ipse nō facis? Accusare auariciam etiam latro potest. Sacerdotis uox cum mente concordet. Nam quomodo potest præses ecclesiæ malū auferre de medio eius: qui in delictum simile corruerit? Ac qua libertate corripit peccantem: cū tacitus ipse sibi respondeat eadem admisisse quæ corripit? Perdit enim authoritatem docendi, cuius opere sermo destruitur. Et illud Tullij: Caput artis est docere quod facis. Venerationi mihi semper fuit: nō uerbosa rusticitas, sed sancta simplicitas. Qui enim in sermone se dicit apostolos imitari, prius imitetur uirtutes & uitam illorum: in quibus loquendi simplicitatem, excusabat sancti nominis magnitudo. Non enim facit ecclesiastica dignitas Christianum: nec est facile stare loco Pauli: tenere gradum Petri, iam cum Christo regnantium: ne forte ueniat angelus domini: qui scindat uelum templum tui: qui candelabrum tuum de loco moueat. Igitur ædificaturus turrin futuri operis sumptus computa. Sicuti nō Hierosolymis fuisse, sed Hierosolymis bene uixisse laudādum est. Prius ergo faciamus: & sic doceamus: ne doctrinæ autoritas cassis operibus destruat. Nam de æloquentibus & pronunciantibus plenus est orbis. Loquuntur quæ nesciunt: docent quæ non didicerunt. Magistri fiunt: cum ante discipuli nō fuerint. Sed nec ad scribendum cito profiliās: & leui ducaris infania: Multoq; tempore disce quod doceas, & sic non temeritate quorundam doceas quod nescias: sed ante disce quod dicturus es. Nam qui sapientis uerba crebro audire & intelligere negligit: uitam suā gubernare nō nouit: quantomagis nec aliorum regimini proficit. Igitur seruum seruis te esse conuenit. Atq; ita in omnibus perdocere: ut quicūq; audiunt, conuersatione tua magis q̄ sermone proficiant. Quoniamquidem nō in sermone est regnum dei, sed in uirtute. Sed ne statim multitudinis acquiescamus iudicio: sed electi in principatū noscamus mensurā nostram: & humiliemur sub potenti manu dei. Reuera nil scedius præceptore furioso: cum debeat esse mansuetus & eruditus: econtra toruo uultu tremantibus labijs: rugata fronte: effrenatis cōuitijs: facie inter pallorem, ruboremq; uariata, da
more

A more perstrepat: & errantes non tam ad bonum trahit, q̄ ad malum sauitia sua precipitat: licet non qui irascitur iracundus est: sed ille qui crebro hac passione superatur: Suntq; multi docentes ea quæ non oportet, turpis lucri gratia: qui totas domus subuertunt: & putant quæstum esse pietatem. Quod plerumq; accidit ut habeamus pugnas legis non ob desiderium ueritatis: sed ob iactantiam gloriæ: dum apud audientes docti uolumus existimari. Festino igitur gradu pergamus ad magistros: & eorum teramus limina: & præcepta uirtutum ac mysteria scripturarum uincula putemus aterna.

De solitudine.

Reuera, ut simpliciter motum mentis meæ fatear: considerans & propositum tuū & ardorem, quo sæculo renunciaſti: differentias in locis arbitror: si urbibus & frequentia urbium derelicta in agello habites: & Christum in solitudine quæras: & ores solus in monte cum Iesu: sanctorumq; locorum tantum uicinitatibus perfruaris: id est, ut & urbe careas & propositum monachi non amittas. Loquor non de episcopis, non de presbyteris, non de clericis: quorum alia causa est, alia monachi. Clerici oues pascunt, ego pascor: Sed de monacho loquor, qui precium possessionum suarum ad pedes apostolorum posuit: docens pecuniam calcandam: & humiliter & secreto uictitans, semper cōtemnat quod semel contempsit. Nam summa stulticiæ est, renunciare sæculo, dimittere patriam, urbes deferere, monachū profiteri: & inter maiores populos peregre uiuere. Quia igitur fraterne interrogas: per quam uiam incedere debeas: reuelata tecum facie loquar. Si officiū uis exercere presbyteri, si episcopatus te, uel opus, uel honor forte delectat: uiue in urbibus & castellis: & aliorum salutem, lucrum fac animæ tuæ. Si autem cupis esse quod diceris monachus: quid facis in urbibus: quæ utiq; non sunt solorū habitacula, sed multorum? Habet unūquodq; propositum principes suos. Romani duces imitentur Camillos, Fabritios, Regulos, Scipiones. Philosophi proponant sibi Pythagoram, Socratem, Platonem, Aristotelem. Poetæ æmulentur, Homerum, Vergiliū, Menandrum, Terentium. Historici, Thucydidem, Salustiū, Herodotum, Liuium. Oratores, Lysiam, Gracchos, Demosthenem, Tullium. Et ut ad nostra ueniamus: Episcopi & presbyteri habeant in exemplum apostolos & apostolicos uiros: quorū honorē possidentes, habere nitantur & meritū. Nos autē habeamus propositi nostri principes Paulos, Antonios, Iulianos, Hilarionē, Macarios. Et ut ad scripturarū authoritatē redeam, noster princeps Helias, noster princeps Elisæus, nostri duces filij prophetarū: qui habitabant in agris & solitudinibus: & faciebāt sibi tabernacula ppe fluētā Iordanis. De his sunt & illi filij Rechab: qui uinum & siceram nō bibebant, & morabantur in tentorijs: qui dei per Hieremiam uoce laudantur, & promittitur eis, quod non deficiat de stirpe eorum uir stans coram domino. Interpretare igitur uocabulum monachi: hoc est nomē tuum. Quid facis in turba qui solus es? non tibi eadem causa, quæ cæteris. Quodq; nemo propheta in patria sua honorem habet. Nam ubi honor non est, ibi contemptus est. Vbi contemptus est, ibi frequens iniuria. Vbi iniuria, ibi indignatio. Vbi indignatio, ibi quies nulla, Vbi quies non est, ibi mens sæpe a proposito deducitur. Vbi autem per inquietudinem aliquid aufertur ex studio: minus fit ab eo quod tollitur. Et ubi minus est, perfectum non potest dici. Ex hac supputatione illa summa nascitur: Monachum perfectum in patria sua esse non posse. Perfectum autem esse nolle, delinquere est. Vbi autem ego nunc sum: non solum quid agitur in patria, sed an patria persistat ignoro. Imo nec mihi conceditur unus angulus eremi: quotidie exposcor si dem quasi sine fide renatus sim.

De laudibus & utilitate eremi.

Quid igitur agis tu frater in sæculo, qui maior es mundo? Paupertatem times? beatos pauperes Christus appellat. Laborem terreris? sed nemo athleta sine sudoribus coronatur. De cibo cogitas? sed uera fides famē non timet. Super nudam metuis humum exesa ieiunijs membra collidere? sed dñs tecū iacet. Squalidi capitis horret inculta cæsaries? sed caput tuū Christus est. Infinita eremi uastitas terret? sed tu paradysum mēte deambula: quoties illuc cōscenderis, toties in eremo nō eris. O desertū Christi floribus uernās. O solitudo, in qua illi nascunt lapides, de quibus in Apocalypsi ciuitas magni regis extruitur. O ere-

Cmus familiaris deo gaudens, & cetera. Ad quæ etiã illud Apostoli: Nō sunt cōdignæ passiōes huius tēporis ad futurā gloriā, quæ reuelabit in nobis. Cur em̃ timido animo Christianus es: si lius hominis non habet ubi caput suum reclinet: tu amplas porticus & ingentia tectorum spacia metiris: hæreditatē expectans sæculi, coheres Christi esse non poteris. Nudos amat eremus. Corpus assuetum tunicis, loricae onus nō fert. Caput opertū linteo, galeam recusat. Mollē ocio manum, durus exasperat capulus. Sed cur, inquit, pergis ad eremum? uidelicet ut te nō audiam, nō uideam, ut tuo furore non mouear, ut tua bella non patiar, ne me capiat oculus meretricis, ne forma pulcherrima ad illicitos ducat amplexus. Respondēbis: hoc non est pugnare, sed fugere. Sta in acie, aduersarijs armatus obsiste: ut postq̃ uiceris coroneris. Fateor imbecillitatē meā. Nolo spe pugnare uictoriæ, ne perdam aliquando uictoriam. Si fugero: aut uincendum mihi est, aut cadendum. Quid autem necesse est certa dimittere, & incerta sectari? Aut scuto, aut pedibus mors uitāda est. Tu q̃ pugnas, & supari potes & uincere. Ego cū fugero, nō uinco in eo qd̃ fugio, sed ideo fugio ne uincar. Nulla securitas est uicino serpēte dormire: potest fieri ut me nō mordeat: tamen potest fieri, ut aliquando me mordeat. Fuga em̃ nō infidelitatis, sed prudentiæ indicium est: ne frustra nos offeramus periculis. Sed nuper Aegypti deserta uidisti: intuitus es angelicam familiam, quāti ibi flores sunt: q̃ spiritualibus gēmis prata uernantia. Vidisti setta quibus dominus coronatur. Ille tibi ignis in pectore exestuet: & illa quotidie cogita, tracta, consydera, & quasi quodam carcere tentus exdama. Heu me quia prolongata est peregrinatio mea: & in paradīsum mente conscendens, toties in terra non eris, quoties terrena despexeris. Eadem nobis certe cum his qui habitant per deserta cōditio est: iisdem oculi, totidem & manus: iisdem infirmitatibus uel uirtutibus subiaceremus. Si te aquæ potus uexat: quanti nobiles nō dicam uina nesciunt: sed carnes ignorant, & fuso tantum legumine sustentantur. Si balnearum te lauacra sollicitant: quanti principes ciuitatum, siue ob culpam propriam, siue ob inuidiā ad insulas deportati: sine æterno præmio perpetuaq̃ mercede absq̃ balneis perseverant. Nemo id necessitate pati non potest, quod pro deo pati uoluntate detrectat. Habebis cellulā quæ te solum capiat. Imo non eris solus: angelica turba uersabitur, tot socij, quot sancti. Leges euangelium, fabulabitur tecum Iesus. Replicabis apostolos uel prophetas: Nūquid poteris talem aliū tuis sermonibus habere consortem? Terra sumus & cinis: & per omnia momenta de nostra salute suspensi, continue in puluerem dissoluendi. Quid retractamus facere de necessitate uirtutē: certe quandoq̃ moriendum est. Quācito mundi derelinquamus angustias: & si forte ob continentiam (quod tamen raro accidit) dolere stomachum, æstare febribus reperimus: perpetuæ uitæ ingressuri ianuam morbum putemus? Quanti enim in medijs opibus, & inter tabulas cōsulatus, repētina morte subtracti sunt? Quid ergo desyderamus urbium frequentia, qui de singularitate censemur? Mihi enim oppidum carcer: & solitudo paradīsus est. Sacularium quoq̃ maxime potentum consortia deuita. Quid tibi necesse est illa sapius uidere: quorum contemptu monachus esse cœpisti? Nam monachum solitudo facit, non publicum.

De periculo uitæ solitariae.

Monachi etiam nunc mores discutimus, qui iugū Christi collo suo imposuit. Primūq̃ tractandum est: utrum solus, an cum alijs in monasterio uiuere debeas. Mihi placet ut habeas sanctorum contubernium: ne absq̃ ductore ingrediaris uiam: quam nūq̃ ingressus es: statimq̃ tibi in partem alterā declinandū sit: & errori pateas: plusq̃ aut minus ambules q̃ necesse est: & currens lasseris, morāq̃ faciens obdormias. In solitudine sito, surrepit superbia. Et si parumper ieiunauerit, hominemq̃ non uiderit, putat se alicuius esse momenti. Oblitusq̃ sui unde, & quo uenerit: intus corde, foris lingua uagat. Iudicat contra uoluntatē apostoli alienos seruos. Quo gula poposcerit, porrigit manus, dormit quātū uoluerit, neminē ueretur: omnes se inferiores putat: crebriusq̃ in urbibus q̃ in cellula est: & inter fratres simulat uerecundiam, qui platearum turbis colliditur. Quid igitur? solitariam uitam reprehendimus? Minime, quippe quam saepe laudauimus, licet ut præfertur solitaria uita periculosa est: ne abstracti ab hominum frequentia, sordidis & impijs cogitationibus pareant: & pleni arrogantia & supercilij, cunctos despiciant, armētq̃ linguas suas, uel clericis, uel monachis detrahendo. Sed de ludo monasteriorū

A monasteriorum, uolumus huiusmodi egredi milites: quos eremi dura rudimenta non terreāt: qui speciem cōuersationis suae multo tēpore dederint: qui omniū fuerint minimi, ut primi omniū fierent: quos nec esuries aliquādo, nec saturitas superauit: qui paupertate latant: quorū habitus, sermo, uultus, incessus doctrina uirtutū est. O quoties in eremo cōstitutus & in illa uasta solitudine, quae exusta solis ardoribus, horridū monachis p̄stat habitaculū: putabā me Romanis interesse delitijs. Sedebā solus: quia amaritudine repletus eram. Horrebāt sacco mēbra deformia: & squalida cutis, sitū Aethiopicae carnis obduxerat. Quotidie gemitus: & si quādo me repugnantem somnus imminens oppressisset: nuda humo uix ossa harentia collidebam. De cibis uero & potu taceo: cum etiam languentes monachi ibi aqua frigida utantur: & coctum aliquid accepisse luxuria sit. Ille igitur ego qui ob gehennae metum, tali me carcere damnaueram, scorpionum tātum socius & ferarum: saepe choris intereram puellarum. Pallebant ora ieiunij: & mens desyderijs aestuabat in frigido corpore: & ante hominem suum iam carne prēmortua, sola libidinum incendia bulliebant. Itaq; omni auxilio destitutus ad Iesu iacebam pedes, rigabam lachrymis, crine tergebam, repugnātem carnem, hedomadā inedia subiugabam. Non depudescō infelicitatis meae, quin potius plango me non esse quod fuerim. Memini me clamātem & diem crebro iunxisse cum nocte, nec prius a pectoris cessasse uerberibus, q̄ rediret domino increpante tranquillitas. Ipsam quoq; cellulam quasi cogitationum mearum consciam pertimescebam: & mihi met iratus & rigidus solus deserta penetraui. Sicubi cōcaua uallium, aspera montium, rupium praeupta cernebam: ibi meae erat orationis locus: ibi illud miserrimae carnis ergastulum collocabam: & (ut mihi testis est dominus) post multas lachrymas, post caelo oculos inhāretes, nonnunq̄ uidebar mihi interesse agminibus angelorū & laetus gaudensq; cantabam: Post te in odore unguentorum tuorum curremus. Dicam & aliud quod in Aegypto uiderim. Graecus erat adolescens in cōnubio, qui nulla continentia, nulla operis magnitudine, flammam carnis poterat extinguere. Hunc pater monasterij periditātem, hac arte seruauit. Imperat uiro cuidam graui: ut iurgijs atq; conuiuijs infectaretur hominem: & post irrogatam iniuriam, primus ueniret ad quārimoniā. Vocati testes, pro eo loquebantur qui contumeliam fecerat. Flere ille contra mendacium coepit. Solus pater defensionem suam callide opponere studuit: ne abundantiori tristitia absorberetur frater. Quid multa? Ita annus ductus est: quo expleto, interrogatus adolescens, super cogitationibus pristinis: an adhuc molestiae aliquid sustineret. Papae, inquit, mihi uiuere non licet & fornicari libeat? Hic si solus fuisset, quo adiutore superasset? Sunt enim meliores duo q̄ unus: Et si alter ceciderit, ab altero fulcitur. Funiculus triplex non facile rumpitur: & frater fratrem adiuuās exaltabitur. Vidi ego quosdam: qui postq̄ renunciauerunt saeculo, uestimentis duntaxat & uocis promissione, non rebus, nihil de pristina conuersatione mutarunt: Res familiaris magis aucta q̄ imminuta. Eadem ministeria seruulorum: idem apparatus conuiuij: & nomen sibi uendicant solitarij. Quidam uero pauperes sunt & tenui substantiola, uidenturq; sibi scioli: pomparum ferculis similes procedunt in publicum: ut caninam exerceant facundiam. Sunt etiam qui humore cellularum immoderatisq; ieiunijs: tadio solitudinis, ac nimia lectione, dū diebus ac noctib⁹ auribus suis p̄sonant: uertuntur in melancholiam: & Hippocratis magis fomentis q̄ nostris monitis indigent. Plariq; artibus & negotiationibus pristinis carere non possunt: mutatisq; nominibus institorum, eadem exercent mercimonia. Non uictū & uestitū quod Apostolus praecipit: sed maiora q̄ saeculi homines emolumenta sectantes: & sub religionis titulo exercentur iniusta compendia: & honor Christiani nominis magis fraudem facit q̄ patitur. Quae pudet dicere, sed necesse est: ut saltem sic ad nostrum erubescamus dedecus publice extendentes manus: pannis aurum tegimus: & cōtra omniū opinionem plenis sacculis morimur diuites, qui quasi pauperes uiuimus. Tibi cū in monasterio fueris hoc facere non licebit: & inolescente paulatim consuetudine quod primū cogebaris: uelle incipies, & delectabit te labor tuus: Oblitusq; praeteritorum semper priora sectaberis: nequa q̄ considerans quid alijs mali faciant, sed quid boni tu facere debeas. Neq; uero peccantium ducaris multitudine: nec te pereūtium turba sollicitet ut tacitus cogites: Quid? er-

Cgo omnes peribunt, qui in urbibus habitant: Ecce illi fruuntur suis rebus: ministrant ecclesiæ: adeunt balneas: unguenta non spernunt: & tamē in omniū ore uersantur. Ad quod ante respōdi, & nunc breuiter respondeo: in præsentī opusculo non me de clericis disputare, sed monachum instruere.

De periculo habitandi in urbibus.

Consydera obsecro satis esse difficile locū Stephani implere uel Pauli: & in angelico stare ministerio. Preciosum margaritum, cito frangitur, fractumq; instaurari non potest. Nauis quæ sit rudis & solidis confixa dauis, tumentesq; fluctus non sentiat: cito si periculose nauigat perforatur: & licet plenīs uentis lucrosius ad optata perueniat: tamen magis securi sunt quæ & tranquilla sunt: Et ut apertius loquar, plus te quod dicis habere mercedē si in media urbe consistens monachus uiuit: & sunt uera quæ dicis, sed non tam facile explentur opere quæ dicto. Nam si aliqua te de optimatibus inuitet ad prandium: certe aut eundem est, aut negandum. Si ieris, aut iisdem cibus uesceris, aut alijs. Si alijs, conuiuiarum offenduntur oculi. Si iisdem, perit abstinentia. Quod si nō ire uolueris, miser comederis in prandio ad singulas quasq; phialas: & ad delibuta melle uina potaberis: alius tuū uultū cauillabitur, ille incessum irridebit, hic habitum: & imitatores forsitan Iudæorum: nonne inquierent, hic est fabri filius? Nōne fratres eius apud nos sunt: ego illum memini ante tot ferme annos illud fecisse turpe, dixisse turpius. Alius furem clamabit, & tecum se sceleris finget esse participem. Omnia prandia pariter consonabunt: in te tumultum conuiuium dissoluetur. Quod si ullis abstineris carnibus & non crebro balnea frequentes: tunc uero per omnes calumnias Manichæi titulus ascribitur. Si uolucrum edulium refutaueris, & tenellas columbas crassosq; turtures expetenti gutturi durior dominus denegaueris: sacrilegij crimen afficitur: statimq; aiunt: Hi sunt qui creatorē mundi condemnant: in usus nostros facta sunt omnia. Audiui domino teste, non mentior, quendā in sua gula disertum cum rumore cognosceret me cibus esculentioribus abstinerē, se dicere: Num quid porcellus ideo factus est, ut togatus in senatu sententiam diceret? Quo uidelicet me stulticia condemnaret: qui me putaret ea quæ sunt in usus creata non sumere. Quod si pulla fuerit tunica, etiam prætereuntium digitis denotaberis. Ac sic nisi formosus fueris, sanctus esse nō poteris. Hæc & istiusmodi cum uitam lacerent bonam: quid facies frater in medio? Aut uitijs, aut anathemati colla submittes: id est, sectaberis ea quæ sunt aduersa cōtinentiæ. Aut si facere nolueris, tempore damnaberis. Prætermitto crebras salutationes, obsequia matronarum: uariasq; illecebras: quibus etiam rigidissimi molliuntur, cum & sireneo cantu ad naufragia pertrahuntur. Nunc autem illud affirmo, quod etiam si ita non essent, ad comparisonem tamen ingentis boni, maiora deferere deberes. Cum enim tanta reperimus in cœlo, parua & caduca nos quesisse doleamus in terra. Ambitio nanq; potentia, magnitudo urbis, uideri & uidere, salutare & saluari, laudare, uel de trahere, uel audire, uel proloqui: & tantam hominū frequentiam saltem inuitum uidere, monachorum proposito & a quiete sunt aliena. Aut enim uidemus ad nos uenientes, & silētium perdimus. Aut si non uidemus, superbiæ arguimur. Interdum ut uicem reddamus, ad superbas fores pergimus: inter linguas rodentium ministrorum, postes ingredimur deauratos. In Christi uero uilla (ut didicimus) totum rusticitas. Itaq; propter occupationes, aut nobis claudendū est ostiū, aut scripturarū propter quas aperiendæ sunt fores studia relinquenda. His igitur rationibus inuitati, multi philosophorum reliquerunt frequentias urbium, & hortulos suburbanos: ubi ager irriguus, arborum comæ, & susurrus auium, fontis speculū immurmurans, & multæ oculorum auriūq; illecebræ, ne per luxum & per abundantiam copiarum animæ fortitudo mollesceret: & eius pudicitia constupraretur. Inutile quippe est crebro uidere, per quæ captus aliquando sis: & eorum te experimento committere, quibus difficulter careas. Nam quos sæculi carcer includit, nunc ira, nunc auaricia, nunc aliorum incentiua uitiorum pertrahit ad ruinam. Ideoq; obterendæ sunt animi uoluptates, relinquenda delectationum studia: quoniam hanc est circūcisionis ueritas, non figura. Nitendum in summa: ut naturalibus amputatis, conuersatio

A conuersatio nostra tendat ad cœlum. Quod fiet, si ludi, si iocus, si conuiuia, si sermo pene familiarium deferatur: & quæ circūciduntur arescant, non uisu, non auditu, non tactu, non sapore, aut capiet in natura corporis naturam corpoream non habere. Nam si uelimus despicere quod sumus, meremur melius esse: quæ igitur non temere offeramus nos periculis: sed quantum in nobis est insidias dedinemus.

De abstinentia & præcipue a carnibus.

S Aluator noster, Attēdite, inquit, uobis ne forte grauētur corda uestra crapula, & in ebrietate & curis huius uitæ. Modicus enim ac temperatus cibus & carni & animæ utilis est. Balnearū fomenta ne quæras, qui calorē corporis ieiuniorum cupis frigore extinguere: quæ & ipsa moderata sint, ne nimia debilitent stomachum: & maiorem refectionem poscentia, erumpant in cruditatem: quæ parens libidinum est. Aiunt enim medici qui de humanorum corporum scripsere naturis: præcipue Galenus in libris, quorum titulus *περί ὑγίης*, puerorum & iuuenum, ac perfectæ ætatis uirorum mulierumque corpora, insito calore feruere: & noxios his esse ætatibus cibos qui calorem augment: sanitatiq; cōducere, frigida quæq; in cibo & potu sumere. Sicut e contrario senibus, qui pituita laborāt & frigore, calidos cibos, & uetera uina prodesse. Et etiam Comicus, cuius finis est humanos mores nosse atq; describere dixit: Sine cerere & libero friget Venus. Nihil itaq; scias cōducere Christianis adolescentibus ut esum holerum. Nam ardor corporum frigidioribus epulis temperandus est. Nobis enim non corporum cultus, sed animæ uigor quæritur: quæ carnis infirmitate sit fortior: Inde est quod nonnulli uitam pudicā appetentium, in medio itinere corruunt: dum solam abstinentiam putant carniū: & leguminibus onerant stomachum, quæ moderate parceq; sumpta innoxia sunt: & ut quod sentio loquar: Nihil sic inflammat corpora, & titillat membra genitalia: sicut indigestus cibus ructusq; conuulsus. Quod enim seminarium uoluptatum est, uenenum puta. Est autem esus carniū seminarium libidinis. Et non solum de carnibus loquor: sed in ipsis leguminibus instantia & grauiā declinanda sunt. Parcus cibus & uenter esuriens, triduanis ieiunijs præfertur. Multo enim melius est quiddie parū, quæ raro satis sumere. Pluuia illa optima est, quæ sensim descendit in terras. Subitus & nimius imber in præceps, arua subuertit. Refectio itaq; saturitatē fugiat. Nihil prodest bido triduoq; transmissio uacuum portare uentrem: si pariter obruatur: si compensetur saturitate ieiunium. Illico mens repleta torpescit: & irrigata corporis humore, spinas germinat libidinum. Plures quoq; sunt qui cum uino sint sobrii: ciborum tamen largitate sunt ebrii. Omnes enim qui ebrietatem sectantur filij Belial uocantur. Nam uenter mero æstuans facile despumat in libidinem. Vnde Noe nudauit ebrietate femora. Lot quem Sodoma non uicerat, uina uicerunt. Venter quoq; plenus facile de ieiunijs disputat. Qui enim Christum desyderat, & illo uestitur pane: non quærit magnopere, de quæ preciosis cibis stercus conficiat. Quicquid post gulam non sentitur, idem sit quod panis & legumina. Omne enim quod in hoc mundo laborant homines, ore quasi consumitur: & attritum dentibus, uentri traditur digerendum: & tam diu tribuit uoluptatem, quæ diu gutture detinetur. Cum uero in aluum transierit, desinit inter cibos esse distantia. Nec hoc dicimus, quod negemus pisces: sed quomodo nuptijs uirginitatem: ita saturitati ieiunia præferimus. Sed nunc ideo te carnes uesti nō putes, si suum, leporum, atq; ceruorum & quadrupedum animantium esculentiam reprobēs. Non enim hæc pedum numero: sed suauitate gustus comprobantur. Scimus ab apostolo dictum: Omnis creatura dei bona: quæ cum gratiarum actione percipitur. Sed idem loquitur: Bonum est carnem non manducare. Comedat carnes, qui carnibus seruiunt. Quorum feruor despumat in coitum, eorum & istina carnibus repleantur. Tu uero nihil habeas tam necesse, quæ in ieiunio perseverare. Pallor & sordes tuæ gemmæ sint. Igitur cum mihi dixeris: cur porcus creatus est: statim tibi respondebo puerorum more certantium: Cur uiperæ & scorpij? Nec deum superfluum iudicabis artificem: cum plurimæ & bestię & uolucres sint, quas tuæ fauces recusant. Sed ne contentiosum hoc & pugna magis uideatur esse quā uerum: Audi idcirco fues & apros & reliquas animantes

C reatas: ut milites, athletæ, nautæ, rhetores, metallorūq; fossiores: & cæteri duro operi mācipati haberēt cibos: qbus fortitudo corporis necessaria est: q portāt arma & cibaria: qui pugnis & cal/cibus sua inuicem membra debilitant: qui remos trahunt: quorum latera ad clamandum dicen/dūq; sunt ualida: qui subuertunt montes, & sub diuo & imbris dormiunt. Sed quid ad nos, quorum conuersatio in cœlis est: Cæterum nostra religio non athletam, non nautas, non mili/tes, non fossiores: sed sapiētiae erudit sectatorem: qui se dei cultui dedicauit, & scit cur creatus sit, cur uersetur in mundo: quo abire festinet. Vnde & apostolus loquitur: Quando infirmor, tūc potens sum: & si exterior noster homo corrumpitur, sed interior renouatur de die in diē: Et, cu/pio dissolui & esse cum Christo. Et, carnis curam ne feceritis: Quodq; sine quatuor sensibus ui/uerē possumus: id est, sine aspectu, auditu, odoratu, atq; complexu. Absq; gustu autem & cibis impossibile est humanum corpus subsistere. Adeste ergo debet ratio: ut tales & tantas suma/mus escas, quibus non oneretur corpus: nec libertas animæ prægrauetur: Quia & comedē/dum est, & deambulandum, & dormiendum, & digerendum, & postea inflatis uenis incentiua libidinis sustentantur. Sunt quidem sensus nostri portæ: per quas ad animam nostram sæculi blandimenta descendunt: & per quas sensus carnis introeunt. Per quas nisi lata strage facta uiā uirtutibus potius q̄ impietate fecerimus: nunq̄ ad regem pietatis peruenire poterimus. Dicat enī unusquisq; quo dolet: ego loquor cōscientiā meā. Scio mihi abstineriā, & nocuisse intermis/sam, & profuisse repetitā. Nec tales ergo recipiamus cibos: quos aut difficulter digerere, aut co/mestos magno partos & perditos labore doleamus. Holerū & pomorū ac leguminum, & faci/lior apparatus est: & arte impendijsq; coquorū nō indigent: & sine cura sustentant humanū ge/nus: moderateq; sumptus quia nec auide deuorat. Quod irritamentū gulæ non habet, leuiori digestionē decoquit. Nemo em̄ uno & duobus cibis, hisq; uilibus usq; ad inflationem uentris oneratur, quæ diuersitate carniū & saporis delectatiōe cōcipit: cū uarijs nidorib⁹ fumāt patinæ, & ad esum sui, expleta esurie quasi captiuos trahunt. Vnde & morbi ex saturitate nimia concitā/tur. Multiq; impatientiā gulæ uomitu remediānt: & quod turpiter ingesserūt, turpius egerūt. Postq; em̄ uenit Christus in fine temporū: & reuoluit o & alpha: id est, finem ad principiū, ut in prima ætate nō circūcidimur: nec repudiū dare p̄mittimur: nec carnes comedimus. Hippocra/tes in amphorismis docet crassa & obesa corpora: quæ crescendi mensuram impleuerint: nisi ci/to ablatione sanguinis minuantur: paralytim & pessima morborum genera parere. Et idcirco esse necessariā demptionē: ut rursus habeāt in quæ possint crescere. Nō em̄ manere in uno sta/tu naturam corporū: sed aut crescere, aut decrecere: nec posse uiuere animal nisi crescēdi capax sit. Vnde & Galenus ille doctissimus Hippocratis interpret, Athletas quorum uita & ars sagi/na est, dicit in exhortatione medicinæ, nec uiuere posse diu: nec sanos esse: animalq; eorum ita nimio sanguine & adipib⁹ quasi luto inuolutas, nihil tenue, nihil cœleste: sed semp de carnib⁹ & ructu & uentris ingluuie cogitare. Diogenes tyrannos & subuersiones urbium bellaq; hostilia uel ciuilia non pro simplici uictu holerum pomorūq;: sed pro carnibus epularumq; delitijs as/serit excitari. Quodq; mirandū sit, Epicurus uoluptatis assertor, om̄es libros suos repleuit holeribus & pomis & uilibus cibis: dicens ita esse uiuendum: quia carnes & exquisitæ epulæ ingenti cura ac miseria præparantur: maioremq; poenam habeant in quærēdo q̄ uoluptatē in abuten/do. Bibere & comedere nō deliciarum ardorem debet excitare: sed sitim famemq; restinguere. Qui carnibus uestuntur: indigent etiam his quæ sunt carniū: Qui autem simplici uictu utun/tur: eos carnes nō requirere. Sapiētiæ ergo operam dare non possumus, si mensæ abundantia cogitemus: quæ labore nimio & cura indigēt. Cito expletur naturæ necessitas: frigus & fames, simplici uestitu & cibo expelli potest. Delitiæ & epularū uarietas, fomenta sunt auariciæ. Quod si quis existimat se abundantia ciborum potionumq; perfrui, & uacare posse sapiētiæ: hoc est uersari inter delitias, & delitiarū uitijs non teneri, seipsum decipit. Sensus noster illud cogitat: qd uidet, audit, odoratur, gustat, attrectat: & ad eius trahitur appetitum, cuius capitur uoluptate. Difficile imo impossibile est, diuitijs & uoluptatibus affluentes non ea cogitare quæ gerimus. Frustraq; quidam simulat salua fide & pudicitia & integritate mentis se abuti uoluptatibus: cum

A cum cōtra naturam sit, copijs uoluptatum, sine uoluptate perfrui. Sensus corporum quasi equi sunt, sine ratione currentes. Anima uero in aurigæ modum retinet frena currentium. Grandis exultatio animæ est, cum paruo contentus fueris, mundum habere sub pedibus: & omnē eius potentiam, epulas, libidines, propter quæ diuitiæ comparantur: uilibus mutare cibis: & grossiori tunica compensare. Tolle epularum & libidinis luxuriam: nemo quæret diuitias: quarū usus aut in uentre, aut sub uentre est. Qui egrotat, non aliter recipit sanitatem, nisi tenui cibo & castigato uictu. Quibus ergo cibis recipitur sanitas, his & seruari potest: ne quis putet morbos holēribus concitari. Si autem uires holera non ministrant: quæ nascuntur & aluntur carnibus: quid est sapienti uiro & philosopho Christi tantam habere fortitudinē: quæ athletis & militibus necessaria est: quā cum habuerit ad uitia prouocet? Illi arbitrātur carnes sanitati cōgruas: qui uolunt abuti libidine: & in cœnum demersi uoluptatum, ad coitum semper exestuant. Christiano sanitas absq; uiribus eximijs necessaria est. Nec turbare nos debet, si rari sunt huius propositi sectatores, quia rari sunt & amici boni & fideles & pudici & continentes, semperq; uirtus rara est. Legimus quosdam morbo articulari & podagræ humoribus laborantes, proscriptione bonorum ad simplicem mensam & ad pauperes cibos redactos conualuisse. Caruerant enim sollicitudine dispensandæ domus, & epularum largitate: quæ & corpus frangunt & animam. Iridet Horatius appetitum ciborū, qui consumpti relinquunt pœnitentiam. Sed etiam ex uilibissimis cibis uitanda satieras. Nihil em̄ ita obruit animum, ut plenus uenter & æstuans, & huc illuc se uertens, & in ructus, & in crepitus uentorum efflatione respirans. Quale autem illud ieiuniū, aut qualis refectio post ieiunium: cum pridianis epulis distendimur: & guttur nostrū meditatorium efficitur latrinarum? Dumq; uolumus prolixioris inediæ famem quærere: tantum uoramus, quantū uix alterius diei nox digerat. Itaq; non tam ieiunium appellandum est, q̄p̄ crapula ac fetens & molestia digestio.

B De abstinentia philosophorum antiquorū, sacerdotum aliorumq; sanctorum

D Icararchus in libris antiquitatum & descriptiōe Græciæ, refert sub Saturno, cum omnia humus funderet: nullū comedisse carnes: sed uniuersos uixisse frugibus & pomis, quæ sponte terra gignebat. Chæremō quoq; Stoicus uir æloquentissimus narrat de uita antiquorum Aegypti sacerdotum: quod omnibus mundi negocijs curisq; postpositis, semper in templo fuerint: & rerū naturas causasq; ac rationes syderum contemplati sint: nunq̄ se mulieribus miscuerint, nunq̄ cognatos & propinquos, ne liberos quidem uiderint: & ex eo tēpore quo cœpissent diuino cultui deseruire: carnibus & uino semper abstinuerint propter tenuitatem sensus: & maxime ppter appetitus libidinis: quæ ex his cibis & ex hac potione nascuntur. Pane uero non uescebantur: ne onerarent stomachū: & si quādo comedebant, tunsum pariter hyssopum sumebant in cibo: ut escam grauiorem, illius calore decoquerent. Oleum tantū in holēribus nouerāt: uerum & ipsum parum propter nauseam & asperitatem gutturis leniendam. Quid loquar, inquit, de uolatilibus: cum oua quoq; pro carnibus uitauerint & lac: quorum alterum carnes liquidas: alterum sanguinē esse dicebant colore mutato. Cubile eis de folijs palmarum contextū erat. Scabellum accliuē ex una parte obliquum in terra pro puluillo capiti supponebant: bidui triduiq; inediā sustinentes: & humores corporis qui nascuntur ex ocio, & ex mansione unius loci, nimia uictus castigatione siccabant. Item Iosephus in secunda Iudaicæ captiuitatis historia, & in decimo octauo antiquitatum libro, tria describit dogmata Iudæorum, Phariseos, Sadduceos, Essæos: quorū nouissimos miris effert laudibus: quod & uxoribus uino & carnibus semper abstinuerint: & quotidianū ieiuniū uerterint in naturā. Sup̄ quorū uita & cibo, Philo uir doctissimus p̄priū uolumē ædidi. Eubulius narrat apud Persas tria genera magorū: quorū primos q̄ sunt doctissimi & æloquentissimi: excepta farina & holere, nil ampli⁹ in cibo sumere. Orpheus quoq; in carmine suo esum carniū penit⁹ detestat. Pythagoræ etiā Socratis, Antisthenis, & reliq; frugalitatē referre in cōfusiōe nostrā: nisi & longū esset: & p̄priū op̄-

C ris indigeret: ut qui paupertatem apostolorum & crucis duriciem, aut nesciunt, aut cōtemnunt: imitentur saltem gentiliū paupertatem. Ad ea uenio, quæ Asella post duodecimū annū sudore proprio, elegit, arripuit, tenuit, cepit, impleuit. Vnius cellulæ clausa angustijs, latitudine paradisi fruebatur. Idem terræ solum, & orationis locus extitit & quietis, Ieiunium habuit pro ludo, in ediam pro refectione. Et cum eam non uescendi desyderium, sed humana confectio ad cibum traheret: pane & sale & aqua frigida concitabat magis esuriem, quæ restringebat: & operabatur manibus: sciens scriptum esse: Qui non laborat non manducet. Et ita ad quinquagenariā peruenit ætatem: ut non doleret stomachus, non uiscerum cruciaretur iniuria: non sicca humus iacentia membra confringeret: non sacco asperata cutis, fetorem aliquem situmque contraheret: sed sana corpore, anima sanior, solitudinē putaret esse delicias: & in urbe turbida inueniret eremum monachorum. Paulo quoque cibum & uestimenta palma præbebat: & ne cui impossibile uideatur, Iesum testor & angelos eius: quod in parte eremi, quæ iuxta Syriam Saracenis coniungitur, monachum uidi, qui per triginta annos indusus, hordeaceo pane & lutulenta aqua uiuebat. Alter in cisterna ueteri per dies singulos, quinque carycis sustentabatur. Vnde si mihi dominus optionem daret, multo magis eligerem tunicam Pauli cum meritis, quæ regum purpuras cum regnis suis. Quid tamen nos uentris animalia, tale unquam fecimus: quos si uel secunda hora legētes inuenerit, oscitamus, manu faciem defricantes, continemus stomachum: & quasi post multū laborem, mundialibus rursus negocijs occupamur. Prætermitto prandia, quibus mens onerata premitur. Pudet dicere frequentiam salutandi: qua aut ipsi quotidie ad alios pergimus, aut ad nos uenientes ceteros expectamus. Deinceps itur in uerba, sermo teritur, lacerantur absentes, uita aliena describitur: & mordentes inuicē cōsumimur abinuicē. Talis nos cibus occupat & dimittit. Cum uero amici recesserint, ratiocinia supputamus. Nunc ira personam leonis nobis inducit: nunc cura superflua in annos plurimos duratura præcogitat. Nec recordamur euangelij dicens: Stulte hac nocte auferent animam a te, quæ autem præparasti cuius erunt? Nec uero hoc dicens condemno cibos: quos deus creauit ad utendum cum gratiarum actione, sed iuuenibus incentiua esse assero uoluptatū. Non Aetnæi ignes, non Vulcania tellus, non Veseuus olympusque tantis ardoribus aestuant: ut iuueniles medullæ uino plenæ, dapibus inflammatae. Auaricia calcatur a plerisque, & cum marsupio deponitur. Maledicam linguam indictum silentium emēdat: cultus corporis, & habitus uestium unius horæ spatio commutatur. Omnia alia peccata extrinsecus sunt: & quod foris est facile abijci. Sola libido insita est: & quadam lege naturæ in coitū gestit erumpere. Grandis igitur uirtutis est & sollicitæ diligentiae superare quod natus sis: & in carne non carnaliter uiuere.

De temperatis ieiunijs.

Tantum tibi ieiuniorum assume, quantum ferre potes: diuersus est enim hominū stomachus. Alij amaris: alij dulcibus: alij austerioribus: alij leuibus delectantur cibis. Ideo non tibi immoderata imperamus ieiunia: & enormē ciborū abstinentiā, quibus statim corpora delicata franguntur. Philosophorum quoque sententia est, moderatas esse uirtutes: excedentes modum atque mensuram inter uitia deputari. Vnde & unus de septem sapientibus. Ne quid (ait) nimis. Noui enim ego in utroque sexu propter nimiam abstinentiā cerebri sanitatem quibusdam fuisse uexatam: præsertim qui in humidis & frigidis habitauere cellulis: ita ut nescirent quid agerent: quouē se uerterent, quid loqui, quid tacere deberent. Sic ergo debes ieiunare: ut non palpites, & respirare uix possis: sed ut fracto corporis appetitu: nec in lectione, nec in psalmis, nec in uigilijs solito quid minus facias. Ieiunium non perfecta uirtus, sed ceterarum uirtutum fundamentum est, & sanctificatio atque pudicitia: & sine qua nemo uidebit deum. Nam Christus pro animi uoluntate omnia in acceptum refert. Displicent namque in teneris maxime ætatibus longa & immoderata ieiunia, quibus iunguntur hebdomades: & oleum in cibo ac potu uetantur. Experimento didici: asellum in uia cum lassus fuerit diuertacula quærere. Hoc enim in perpetuo ieiunio præceptum est: ut longo itinere uires perpetes superentur: ne in prima mansionē currentes corruamus in medijs. Ceterum in quadagesima continentiæ uela pandēda sunt & tota

- A** & tota aurigæ retinacula equis laxanda properantibus: quæ quæ alia sit conditio secularium, alia monachorum. Secularis homo in quadragesima uentris ingluuiem decoquit, & in cochlearum morem, succo uictitans suo, futuris dapibus ac faginæ aqualiculū parat. Monachus in quadragesima suos dimittat equos: ut sibi meminerit semper esse currendū. Finitus labor maior, infinitus moderatior est. Ibi enim respiramus: hic perpetuo incedimus. Sic tamen comedas: ut statim post cibum possis legere, orare, & psallere. Ideo sint tibi casta simplicia, moderata, & non superstitiosa ieiunia. Sed quid prodest oleo non uesci: & molestias quasdam difficultatesque ciborum querere, carycas, piper, nuces, palmarum fructus, similam, & mel. Tota hortorum cultura uexatur: ut cibario pane non uescamur: & dum delicias sectamur, a regno cœlorum retrahimur. Nec si biduo aut triduo ieiunaueris: putes te non ieiunantibus esse meliorem. Tu ieiunas & irasceris: ille comedit & forte blanditur. Tu uexationem mentis & uentris esuriem ieiunando digeris: ille moderatus alitur & gratias agit deo. Vnde quotidie clamat Esaias: Nō tale ieiunium elegit dominus: & iterum: In diebus ieiuniorum uestrorum inueniuntur uoluntates uestre: & omnes qui sub potestate nostra sunt stimulis: In iudicijs & litibus ieiunatis: & percutitis pugnis humilem: ut quid mihi ieiunatis? Quale illud potest esse ieiunium: cuius iram non dicam nox occupat: sed luna integra derelinquit. Te ipsum cōsiderans noli in alterius ruina, sed in tuo opere gloriari: nec illorum tibi exempla proponas: qui carnis curam faciētes, possessionum redditus & quotidianas domus impensas supputant. Nec enim undecim Christi apostoli Iudæ proditione sunt fracti. Nec Philegio & Alexandro naufragium faciente ceteri a cursu fidei substituerunt. Conuiuia quoque tibi sunt uitanda secularium: maxime eorum qui honoribus tumēt. Nam pinguis uenter, non gignit sensum tenuem. Docet Aesopi fabula, plenum muris uentrem per angustum foramen egredi non ualere. Quoscunque namque formosos, calamistratos, crine compositos, uel buccis rubentibus uideris: de armento Iouiniani sunt: inter quos grūniunt sues. De nostro grege, tristes, pallidi, sordidi, & quasi peregrini huius sæculi, licet sermone careāt, habitu loquuntur & gestu: Ieu mihi, quia peregrinatio mea prolongata est. Vnde saccus & ieiunium arma sunt pœnitentiæ, & alia peccatorum. Et si e duobus necessarijs unum est subtrahendum: magis eligam ieiunium absque sacco, quam saccum absque ieiunio. At uero hi quibus pœnitentia præcipitur, consequenter ad ieiunium saccum copulant. Nō quidem sanat oculum, quod calcaneo adhibetur. Ieiunio passiones corporis: oratione pestes sanandæ sunt mentis. Igitur per ieiunium ostenditur nos posse ire in paradysum, unde per saturitatem fueramus eieci. Nam ieiunium curat uulnera delinquentis, curatosque sanctificat.
- B**

De contemplatione, oratione, & lectione.

SI monachus esse uis, non uideri: habeto curā, nō rei familiaris, cui renūciando hoc esse cœpisti, sed animæ tuæ. Ama scientiam scripturarum, & carnis uitia nō amabis. Corpus pariter animusque tendantur ad dominum. Sic te ipsum in cœlo animo gestiente procures: ut dum corpore moraris in terra, iam ad Christum mente peruenias. Assuescas quoque ad orationes & psalmos nocte consurgere, mane hymnos canere. Tertia, sexta, nona hora stare in acie quasi bellatorem Christi: accensaque lucerna reddere sacrificium uespertinum. Sic dies transeat, sic nox inueniat laborantem. Orationi lectio: lectioni succedat oratio. Præcipue ea quæ sancti faciunt, in conspectu dei faciunt: & pleniorē scientiam dei accipiunt: & plenius diuinis imbuti sunt disciplinis. Si enim ægrotus & æstuans febribus aquam frigidam postulet, & dicat ad medicum: Vim patior, crucior, exanimor, usquequo medice clamabo, & non exaudies? Et respondeat sapientissimus & clementissimus medicus, Scio quo tempore debeam dare quod postulas, nō misereor modo: quia misericordia ista crudelitas est: & uoluntas tua cōtra te petit. Ita dñs noster sciens clementiæ suæ pondera atque mensuras, interdū nō exaudit clamantem: ut eū pbet, & magis prouocet ad rogandū: & quasi igne excoctū, iustiorē & puriorē faciat. Ad orationē nō est cōsurgētē non indigestio cibi ructū faciat, sed inanitas. Nā qdā uir inter pastores eximius.

Sicut

- C** Sicut fumus, inquit, fugat apes: sic indigesta ructatio auertit spiritus sancti charismata. Ructus autem dicitur proprie digestio cibi: & concoctarum escarum in uentum efflatio. Quomodo ergo iuxta qualitatem ciborum de stomacho ructus erumpit: & uel boni, uel mali odoris flatus indicium est: Ita interioris hominis cogitationes uerba proferunt: & ex abundantia cordis os loquitur. Iustus comedens replet animam suam. Cumque sacris doctrinis fuerit satiatus: de boni cordis thesauro profert ea quae bona sunt. Crebrius lege & disce quam plurima: & tenente te codicem somnus obrepit: & cadentem faciem pagina sancta suscipiat. Et quamquam Apostolus semper orare nos iubeat: & sanctis etiam ipse somnus oratio sit: tamen diuisas orandi horas debemus habere: ut si aliquo fuerimus opere detenti: ipsum nos ad officium tempus admoneat. Nec cibi ante sumantur, nisi oratione praemissa. Nec recedatur a mensa, nisi referantur gratiae creatori. Egreddentes hospitium armet oratio: & egredientibus occurrat oratio antequam sessio: nec prius corpusculum requiescat, quam anima pausetur. Ad omnem actum, ad omnem incessum, manus pingat crucem. Dominicis diebus orationi & lectioni uacetur. Quod quidem in omni tempore completis opusculis faciant. Quotidie de scripturis sanctis aliquid dicatur. Prouidendum etiam ut diem solennem, non tam ciborum abundantia, quam spiritus exultatione celebremus: quia ualde absurdum est nimia saturitate uelle martyrem honorare, quem scias deo placuisse ieiunijs. Sacerdotes quoque pro omnibus orare debent, quorum elemosynas oblationesque recipiunt. Saepem in manibus tuis diuina sit lectio & crebrae orationes: ut omnes cogitationum sagittae, quibus adolescentia percuti solet: huiusmodi dypeo repellantur. Quoniam difficile imo impossibile est perturbationum uitij carere quempiam. Nam frequens lectio & quotidiana meditatio, solet magis labor mentis esse quam carnis. Quomodo enim quod manu & corpore fit, manus & corporis labore completur: ita quod ad lectionem pertinet, magis mentis est labor. Litterae namque manus pium non sequuntur: sudoris tamen comites sunt & laboris: socii ieiuniorum non saturitatis: continentiae non luxuriae. Vnde quidam Origenis discipulus dixit, nunquam se cibum Origene praesente sine lectione sumpsisse: nunquam euenisse somnum, nisi unus e fratribus sacris litteris personaret. Edentes autem, cucullis capita sua uelent: ne alter alterum aspiciat manducantem: ne loqui quicquam liceat dum manducant. Igitur quando comederis: cogita quod statim tibi orandum, ilico & legendum sit. De scripturis sanctis habeto fixum uersuum numerum. Istud pensum domino tuo redde. Nec ante membra quieti concedas, quam palladium pectoris tui hoc sub tegmine compleueris. Post sanctas scripturas, doctorum hominum tractatus lege, eorum dumtaxat: quorum fides nota est: Quoniam eruditio timorem creat, imperitia confidentiam. Sed tunc scriptura proderit legenti: si quod legerit opere compleatur. Illorum igitur tractatibus: illorum delecteris ingenijs & libris: quorum pietas fidei non uacillat. Caeteros sic lege, ut magis iudices quam sequaris. Caueas omnia apocrypha: & si quando ea non ad dogmatum ueritatem legere uolueris: scias non earum esse quorum titulis praenotantur: multaque in his & mixta uitiosa. Et grandis prudentiae est aurum in luto quarere. Quid enim facit cum psalterio Horatius? cum euangelijs Maro? cum apostolo Cicero? Quae securitas lucis ad tenebras? Ne ergo legas, Philosophos, Oratores, Poetas, ne in eorum lectione requiescas, ne nobis blandiamur: si his scripta sunt non credimus: cum aliorum conscientia uulneretur: & putemur probare quae dum legimus non reprobamus. Absit ergo ut de ore Christiano sonet Iupiter omnipotens, & me Hercule, & me Ecastor: & caetera magis portenta quam numina. At nunc etiam sacerdotes dei omissis euangelijs & prophetis uidemus comedias legere: amatoria bucolicorum uersuum uerba cantare: tenere Vergilium: & id quod in pueris necessitatis est, crimen in se facere uoluntatis. Scientia autem pietatis est, nosse legere scripturas: prophetas intelligere: in euangelio credere: apostolos non ignorare. Nec putemus in uerbis scripturarum esse euangelium, sed in sensu. Non in superficie, sed in medulla: Non in sermonum folijs, sed in radice rationis. Si quid autem ignoras, si quid de scripturis dubites: interroga eum quem uita commendat, excusat aetas, fama non reprobatur. Aut si non est qui possit exponere: melius est aliquid nescire, quam cum periculo discere. Memento quia in medio laqueorum ambulas

A ambulas. Malo enim apud te uerecundia parumper q̄ causa periditari. Qui tamen quod nouit interrogat, non modo discendi, sed studio cognoscendi, an nouerit ille qui respōsurus est in similitudinem pharisæorum: non quasi discipulus, sed quasi tentator accedit. Plariq; etiam detractorum: dum uerba sacri alocui plus q̄ debent discutiunt: in carnalem intellectum cadunt. In diuinis autem scripturis & libris: melius est obscura relinquere ut sunt, q̄ aliquid temere, uel prauè imitari quod nescias. Sunt quoq; nōnulli, qui rugata fronte, demisso supercilio, uerbisq; trutinatis auctoritatem doctorum sibi uendicant. Non quod ipsi dignum aliquid arrogantia nouerint: sed quod simplices fratres quædam uidentur sui comparatione nescire. Euenit etiam interdum, ut cum modicum scientiæ quis habuerit: elatus in superbiam discere desistat, & paulatim eo quod nihil additur subtrahitur, ut uacuu disciplinis penitus remaneat: ferrūq; quod acutum erat hebetetur. Sed & iam prophetam horrere, aloquentis est: non Christum sapere, sapientis: iniuriam fecisse, uirtutis: aliena possidere, potentia: innocentem circūuenire, astutia: humilem despexisse, nobilitatis. Sic erroribus plena sunt omnia: & ad hoc usq; ueritas obscuratur: ut in mortis gremio iacuisse beatitudo dicatur. Nobis uero nil placet: nisi quod ecclesiasticum est: & quod publice in ecclesia non timemus. In his tamen ita facere solemus. Quando em̄ philosophos legimus: quando in manus nostras libri ueniunt sapientiæ sæcularis: si quid in eis utile reperimus: ad nostram dogma conuertimus. Si quid uero superfluum, de idolis, de amore, de cura sæculariū rerū: hæc radimus, his caluitiū inducimus. hæc in unguiū more ferro acutissimo defecamus. Referam tibi meæ infelicitatis historiam. Cum ante annos plurimos domo, parentibus, sororibus, cognatis: & quod his difficilius est, consuetudine lautioris cibi, propter cælorum me regna castrassem: & Hierosolymam militaturus pergerem: bibliotheca, quam mihi Romæ summo studio confecerā, carere nō poteram. Itaq; miser ego lecturus Tulliū ieiunabam. Post noctium crebras uigilias: post lachrymas, quæ præteritorum recordatione peccatorū ex intimis uisceribus fluebant, Plautus sumebatur in manus. Si quādo in memetiḡm reuersus prophetam legere cœpissē, sermo horrebat incultus. Et quia lumen cæcis oculis non uidebam: non oculorum putabam culpam esse, sed solis. Dum ita me antiquus serpens illuderet: in media ferme quadragesima medullis infusa febris, corpus inuasit exhaustum: & sine ulla requie (quod dictu quoq; incredibile sit) infelicia mēbra depasta est: ut ossibus uix hærerem. Interim parantur exequiæ, & uitalis animæ calor, toto iā corpore frigescēte, in solo tantū tepente pectusculo palpitabat: cum subito rapt⁹ in spiritu ad tribunal Christi pertrahor: ubi tātū luminis erat, & tātū ex circūstantiū claritate fulgoris, ut proiectus in terram sursum aspicere nō aude rem. Interrogatus de cōditione, Christianum me esse respondi. Et ille qui præsidebat: Mentiris ait: Ciceronianus es, non Christianus. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi & cor tuum. Illico obmuri, & inter uerbera (nam cædi me iusserat) conscientia magis igne torquebar: illum mecum uersiculum repetens: In inferno autem quis confitebitur tibi? Clamare tamen cœpi, & eiulans dicere: Miserere mei domine, miserere mei. Hæc uox inter flagella resonabat. Tandem ad præsentis genūa prouoluti qui astiterant, præcabantur ut ueniam tribueret adolescentia: & errori locum poenitentia daret: exacturus deinde cruciatum, si gentiliū aliquando litterarum libros legissē. Ego qui in tanto cōstrictus articulo, uellem etiam maiora promittere: deierate cœpi: & nomen eius obtestans dicere: Domine, si unq̄ habuero codices sæculares: aut si legero, te negaui. In hæc sacramēti uerba dimissus, reuertor ad superos & mirātibz cunctis, oculos aperui: tanto lachrymarū imbre perfusus, ut etiā incredulis fidē facerem ex dolore. Nec uero sopor ille fuerat, aut uana somnia, q̄bus sæpe deludimur. Testis est tribunal illud, ante quod iacui, iudiciū testis quod timui: Ita mihi nunq̄ talem contingat incidere quæstionem. Nam fateor uulneribus habuisse plenas scapulas: plagas sensisse post somnū: & tanto dehinc studio diuina legisse, quāto mortalia ante nō legerā: Quodq; p̄ter psalmorū & oratiōis ordinē quod tibi hora tertia, sexta, nona, ad uesperū, media nocte & mane semp̄ exercendū est: statue quot horis scripturā sanctā ediscere debeas: quāto tpe legere: nō ad laborē, sed ad delectationē & instructionē animæ. Cūq; hæc finieris spatia: & frequēter ad figēda genūa sollicitudo animi suscitauerit: Aut texenda compone, aut quæ sunt texta respice: quæ errata reprehēde, quæ sunt facienda cōstitue. Si

tantis

C tantis operum uarietatibus fueris occupatus: nunquā tibi dies longi erunt. Sed quāuis aestiuis teneantur solibus: breues uidebuntur quibus aliquid operis prætermisum est. Hæc obseruans: te ipsum saluabis & alios: & eris magister sanctæ conuersationis: multorumque castitatem lucrum tuum facies. Dicas psalmum in ordine tuo: in quo non dulcedo uocis sed mētis quærat: scribente Apostolo: Psallam spiritu, psallam & mente. Legerat enim præceptum, psallite sapienter. Nam clamor in scripturis non est uocis, sed cordis. Sed nunquid uerborum multitudine flecti deus, ut homo potest? Non enim uerbis, sed corde orandus est deus. Melior est septem psalmodum decantatio cū puritate & serenitate, & spiritali hilaritate: quā totius psalterij modulatio cū anxietate cordis & tristitia. Cantor quoque pellatur ut noxius: tibicinas & psaltrias & istiusmodi quasi mortifera syrenarum carmina perturba ex ædibus. Sic autem erudienda est anima, quæ futurum est templum dei: quod nihil aliud discat audire, nihil loqui, nisi quod ad timorem dei pertinet: turpia non intelligat: cantica mundi ignoret. Non sunt contemnenda quasi parua sint, sine quibus maiora constare non possunt. Græca narrat historia Alexandrum potentissimum regem orbisque domitorem, & in moribus, & in incessu Leonidis pædagogi sui non potuisse carere uitijs, quibus adhuc paruulus fuerat infectus. Dæmonum itaque cibus est carmina poetarum: secularis sapientia, rhetoricorum pompa uerborum. Hæc sua omnes suauitate delectant, & dum uersibus aures dulci modulatione currentibus capiunt, animā quoque penetrant, & pectoris interna deuinciunt. Verum ubi cum summo studio fuerint ac labore perlecta, nihil aliud nisi inanem sonum & sermonum strepitum suis lectoribus tribuunt. Nulla ibi saturitas ueritatis, nulla iustitiæ resectio reperitur. Studiosi earum in fame ueri & uirtutum penuria perseuerant. Mihi autem curæ, non quid Aristoteles, sed quid Paulus doceat. Ornat enim doctrinā dei, qui ea quæ conditioni suæ apta sunt facit: & econuerso confundit illam, cui cōditio sua displicet. Monachus autem non doctoris, sed plangentis habet officium. Qui uel se uel mundum lugeat, & dñi pauidus præstolatur aduentum: qui sciens imbecillitatem suam, & uas fragile quod portat timet offendere, ne impingat & corruat & frangatur, sequi monachum esse non loquendo & discursando, sed tacendo & sedendo nouerit. Sit quoque tibi sermo silens, & silentium loquens, nec citus, nec tardus incessus. Ac unusquisque quando ad cōmunionem ingreditur cum cuculla tantum accedat. Habeant qui uolunt suas oues, uase gemmato bibant, serico niteant, plausu populi delectentur: & per uarias uolūtates diuitias uincere nequeant. Nostræ diuitiæ sunt in lege dei meditari die ac nocte, ianuam pulsare, & sæculum præeuntes calcare. Præparemus igitur nobis fortitudinem: assumamus nobis perfectum robur: ut inter errorum tenebras & confusionem: in noctis scientia Christi lumen appareat. Diesque noster nubem habeat protegentem: ut his ducibus ad terram sanctam peruenire ualeamus. Quid enim eruditioe melius? quid suauius disciplina? quid dulcius domino? Sit autem conuiuium Christus: lectio Christus: quies Christus: cogitatio Christus. Quæ enim potest esse uita sine scientia scripturarum: per quam etiam ipse Christus agnoscitur? Qui tibi, quæ mella sunt dulciora, quā dei scire prudentiā? Sapiens quoque nunquā solus est: habet secum omnes qui boni sunt & fuerunt: & animum liberum quocumque uult transfert: quod corpore non potest, cogitatione complectitur. Et si hominum inopia fuerit, loquitur cū deo: nec unquā est minus solus, quā cum solus fuerit. Prima namque sapientia est, caruisse stulticia: sed stulticia caruisse non potest, nisi qui intellexerit illam. Sed uera quidem sapientia, est nuper factum se nosse: & ut sic loquar in carne iustorum imperfecta perfectio est. Parum tamen est scire quod nescitis: sed prudentis hominis est nosse mensuram suam: quam qui ignorauerit, quanto ampliora quæserit, tantomagis ad inferiora collocabitur. Discamus igitur in terris: quorum nobis scientia perseueret in cœlis.

De uigilijs.

Dignum est fratres aptumque prorsus satisque conueniens: de sanctis uigilijs nunc dicere & proferre sermonem: quando ipsa lucubratio exigitur a sollicitis. Nox ecce est caligo corporibus: non solum homines, sed etiam cunctos in somno detinet animantes: ut reformatis uiribus per soporem, possint diuturnum sustinere laborem uiuentes. Bonus deus qui ita prospexit, ita constituit, ut homo exiturus ad operationem suam usque ad uesperum, haberet uiscarium.

A uicarium tempus, in quo a duris laboribus, & multa fatigatiōe requiescere præstitit. Nouimus autem multos hominū: ut aut maioribus suis placeant, aut sibi aliquid peculiariter prosint, noctis particulam ad aliquod opusculum segregare: id p̄ lucro ducere, quod furati de sopore suo operari potuerint. A Solomone uero laudatur & fœmina, quæ pensa & lanificium ad lucernā uigilāter exercet. Addidit etiā qđ ex hoc laus uiro eius in portis & gloria magna nascat̄. Quod si in carnalibus instrumentis: id est, uictui & uestitui necessarijs: qui uigilat non reprehenditur imo laudatur: & mirari me fateor esse aliquos: qui sacras uigiliās tam spiritali opere fructuosas, orationibus, hymnis, lectionibusq; fœcundas, aut superfluas aestimant, aut ociosas, aut quod his deterius est importunas. Et quidem si sunt homines a nostra religione alieni qui ista sic sentiant, non est mirum. Quomodo em̄ prophanis religiosa placere possunt: quibus si placeret, nostri essent: quia sumus utiq; Christiani. Si uero nostri sunt quos uigiliarū salutifer actus offendit: ut nihil de his deterius suspicer. Aut pigri sunt, aut somniculosi, aut quod his est proximum senes uel infirmi. Si pigri sunt, erubescant, quia illis insonant Prouerbia Solomonis: Vade ad formicam o piger, & æmulare uias eius. Si somniculosi sunt: expergiscantur scriptura proclamante: O piger, quousq; dormis? Quando autem de somno surges? paululum quidem dormis, modicum sedes, pusillum autem dormitas: pusillum uero complecteris manibus pectus. Si senex es: quis te cōpellit ut uigiles? q̄p̄ & non cōpulsus pro ætate tamē uigilas. Et si stare non potes, sed tuam cogitas impossibilitatem: non debes iuuenes & ualentes ad tuum reuocare torporē: quos propter uarias tentationes iuuentutis, seipsos propensioribus macerare decet uigilijs. Nā athletæ suis incitatoribus fortiores sunt: & tamen monet debilior, pugnat ille qui fortior est: Maxime quia & sancti corruunt, si fuerint negligentes: Et peccatores pristinum recipiunt, si fordes fletibus lauerint. Hoc ideo dico: ut te non terreant descendentes, sed prouocent ascendētes. Nihil tam facile, q̄p̄ ociosum & dormientem de aliorum labore & uigilijs disputare. Si uero infirmus es membris: quod facere potes, noli reprehendere: imo riga & tu secundum prophetam lachrymis stratum tuum: & dic: Sic memor fui tui super stratū meum. Iniunge te etiā uigilantibus, ut te suis precibus iuuēt: quo adiutus a domino super lectum doloris tui canere possis: ut tu quandoq; merearis dicere: In matutinis meditabor in te: quia fuisti adiutor meus. Alioquin stultum & satis extraneum est: ut quia ipsi currere non ualemus, bene currentibus derogemus. Nam & si non possumus debemus congratulari potentibus. Sicut em̄ de consensu maliciæ participatur cum facientibus poena: sic participatio gloriæ speranda est de cōsensu bonitatis. Alios em̄ effectus coronat: alios uoluntas pia lætificat. Nec sane onerosum uel difficile uideri debet: etiā delicatis corporibus in septimana duarū noctiū: id est, sabbati atq; dñicæ portionē aliquā dei ministerio deputare. Ista em̄ quasi purificatio est dierū quinq; uel noctiū: quibus stupore carnali ingrauescimus, ac mūdānis actibus oscitamus. Nec erubescat aliquis in bono studio sanctitatis: cum non erubescant improbi in perpetrando opere sceditatis. Merito ergo scriptura in Prouerbijs ingerit: Est confusio quæ ducit ad peccatum. In bono em̄ opere confundi peccatum est: sicut in malo faciendo non confundi pernities est. Si sanctus es, ama uigiliās, ut thesaurum tuū uigilando custodias: & ipse in sanctitate serueris. Si peccator es, magis cura, ut uigilando & orando purgeris: dum tunso pectore frequentius clames: Ab occultis meis mūda me: & ab alienis parce seruo tuo. Gustādum em̄ uidetur, quia suauis est dominus, sicut scriptū est. Qui ergo gustauit, intelligit & sentit, quantum pondus pectoris uigilando deponitur: quantus mentis stupor excutitur: quanta lux animam uigilantis & orantis illustrat: quæ gratia, quæ uis ratio membra uniuersa lætificat. Vigilando omnis timor excluditur, fiducia nascitur, caro maceratur, uitia tabescunt, charitas roboratur, recedit stulticia, accedit prudentia, mens acuitur, error obtunditur, criminum caput diabolus, gladio spiritus uulneratur. Quid hac utilitate magis necessarium? quid istis lucris cōmodatius? quid hac dilectiōe suauius? quid hac felicitate beatius? teste etiam propheta qui in principio psalmorum suorum beatum uirum describens, summam beatitudinē eius in hoc uersiculo collocauit: si in lege dei meditatur die ac nocte. Bona est quidem diurna meditatio: sed efficacior est nocturna: Quia per diem necessitates obstrepunt: occupationes distrahunt mentem: sensum duplex cura dispergit. Nox autē secreta, nox quieta, oportet

Cuinā se præbet orantibus: aptissimā uigilantibus: dum carnalibus occupationibus expeditum: collectum sensum in totum hominem diuinis conspectibus sistit. Curandū est etiam ne nimietate cibi uel potus uigilaturi pectus oneretur: ne cruditates eructantes & crapulam: non solum ipsi nobis, sed etiā gratiæ spiritus indigni iudicemur. Ergo tanq̃ diuino functuri ministerio aī nos per abstinentiā parare debem⁹: ut ingrauari expeditius uigilare possimus. Cogitatio quoq; mala pellatur: ne male uigilantis oratio fiat, sicut legitur, in peccatum. Sunt em̃ & ex maligno uigilia: sicut in Prouerbijis legitur: Ablatus est somnus ab oculis eorum: Non em̃ dormiūt, inquit, nisi malefecerint. Absint absint ab hoc conuentu tales uigilia: sit potius uigilantibus pectus clausum diabolo, apertum Christo: ut quem labijs sonamus, corde teneamus. Tunc erunt acceptabiles nostræ uigilia: tunc pernoctatio salutaris: si competenti diligentia & deuotione sincera, ministerium nostrum diuinis obtutibus offeratur.

De uestibus.

FVsca tunica uestiaris, uilis tunica contemptum mundi probet: Ita dūtaxat ne animus tuus tumeat: ne habitus sermoq; dissentiant. Nam uestis ipsa uilis & pulla, animi tacentis indicium est. Qui enim mollibus uestiuntur, in domibus regum sunt. Tales nāq; uestes habeas: non quibus uestita corpora nudentur: quæ nec sint munda, nec sordida & nulla diuersitate notabiles: quia nec affectatæ sordes, nec exquisitæ munditiæ conueniunt Christiano. Sed ne hoc ipsum iactantiam tibi generet, quod sæculi iactantiam contempsisti: ne cogitatio tacita subrepat: ut quia forsitan inauratis uestibus placere desisti, placere coneris in sordibus. Nihil enim intulimus in hunc mundum: nec auferre quid possumus. At nūc plerōsq; uideas armaria stipare uestibus: tunicas mutare quotidie: & tamen tineas non posse superare. Et qui te religiosior est unum exerit uestimentum: & plenis arcis pannos trahit: inficiuntur membranæ colore purpureo: aurum liquefit in litteras, gemmis codices uestiuntur: & nudus ante fores eorum Christus moritur. Pulla enim tunica minus cum humi iacuerit sordidatur. Sit cingulum laneum cum tota simplicitate purissimum: & quod possit abstringere uestimenta magis q̃ scindere. Idem semper habitus, neglecta mundicies, inculta uestis, & cultus ipse sine cultu: plumarū quoq; mollicies, iuuenilia membra non foueat.

De laboribus manuum.

NE uacet mens tua uarijs perturbationibus: quæ si pectori infederint, dñabuntur tui: & deducunt te ad delictum maximum. Facito aliquid operis: ut semper te diabolus inueniat occupatum. Si apostoli habentes potestatem de euangelio uiuere, laborabant manibus suis ne quē grauarent: & alijs tribuebant refrigeria, quorū pro spiritualibus debebant merere carnalia: cur tu in usus tuos cessura non præparas? Vel fiscellam texe iunco, uel canistrum lentis plecte uiminibus: sarriatur humus: areolæ æquo limite diuidantur: in quibus cum holerū iactata fuerint semina, uel plantæ positæ per ordinē, aquæ ducatur irriguæ. Inserant instructuosa arbores, uel gemmis, uel surculis, ut paruo post tēpore dulcia poma decerpas. Apum fabricare aluearea: ad quos te mittunt Solomonis Proueria: & monasteriorum ordinem, ac regiā disciplinam, in paruis disce corporibus. Texantur & lina pro capiendis piscibus. Scribantur & libri: ut & manus operetur cibum: & anima lectione saturetur. Nam in desyderijs est omnis ociosus. Aegyptiorum monasteria hunc morem tenent: ut nullum absq; labore atq; opere suscipiāt: nō tam ppter uictus necessitatē, q̃ ppter animæ salutē. Ne uagetur perniciosus cogitationibus mens, & ad instar fornicantis Hierusalē, omni transeunti diuaricet pedes suos. Nec idcirco tibi ab opere cessandum est: quia deo propitio nulla re indiges. Sed ideo cum omnibus laborandū est: ut per occasionem operis nihil aliud cogites, nisi quod ad dñi pertinet seruitutem. Simpliciter loquar, q̃uis omnē censum tuū in pauperes distribueris: nihil apud Christū erit preciosius, q̃ quod manibus tuis ipse confeceris. Sudore em̃ & labore nimio ad ubertatem fructuum perueniemus.

De laude religionis, & de inductione ad eam.

EXtruis quidem monasteria, & multus a te per insulas Dalmatiæ sanctorū numerus suſtētur: Sed melius faceres, & si ipse sanctus inter sanctos uiueres. Difficile imo impossibile est

A bile est: ut & præsentibus quis & æternis fruatur bonis: & ut hic uentrem, ibi mentē impleat, & de delitijs transeat ad delitias: ut in utroq; sæculo primus sit: & in cœlo & in terra gloriosus appareat. Quod aut asseris eos melius facere q̄ utunt̄ rebus suis: & paulatim fructus possessionū pauperibus diuidant: q̄ illos qui possessionibus uenditis semel omnia largiantur: nō a me, sed a domino respondeatur. Si uis perfectus esse, & cætera. Nec a suo studio monachi retrahendi sunt lingua uiperea: morfu seuissimo: quibus argumentaris & dicis: Si omnes se clauferint & fugerint in solitudinem, quis celebrabit ecclesias, quis sæculares homines lucrifaciet, quis peccantes ad uirtutes poterit cohortari? Hoc enim modo, si omnes tecum fatui fuerint: sapiens esse q̄s poterit? Si uirgines omnes fuerint, nuptiæ nō erunt, interibit genus humanum. Sed rara est uirtus, nec a pluribus appetitur. Et utinam hoc omnes essent quod pauci sunt, De quibus dicitur: Multi sunt uocati, pauci uero electi. Ideo licet paruulus ex collo pendeat nepos: licet sparso crine & scissis uestibus, ubera quibus te nutrierat mater ostēdat: licet in limine pater iaceat: per calcatū perge patrē, siccis oculis ad uexillū crucis euola. Solū pietatis genus est in hac re esse crudele. Gladiū tenet hostis ut me perimat: & ego de matris lachrymis cogitabo: Delicatus es frater charissime: si hic uis gaudere cum sæculo, & postea regnare cum Christo. Multa nos facere cogit affectus. Et dum propinquitatem respicimus corporū: & corpus & animæ offendimus creatorem. Qui amat patrem, aut matrem super Christum, nō est deo dignus. Vnde discipulus ad sepulturam patris ire desyderans: saluatoris prohibetur imperio. Quanti monachorū dum patris matrisq; miserentur, suas animas perdiderunt? Super patre & matre pollui non licet: quanto magis super fratre, sororibus, cōsobrinis, familia, seruulis? Genus regale & sacerdotale sumus: illum attendamus patrem, qui nuncq; moritur: & qui ideo uiuens mortuus est, ut nos mortuos uiuificaret. Sola causa pietatis est, ubi nulla carnis noticia est. Honora patrem tuum, si te a uero patre non separat. Tādiu scito carnis copulam, q̄ diu ille suum nouerit creatorem. Alioquin Dauid protinus tibi canet: Obluiscere populū tuum & domū patris tui: & concupiscet rex decorem tuum: quoniam ipse est dominus deus tuus. Grande præmium est parentis oblitū: quia concupiscet rex decorem tuum. Solent etenim miseri parentes: & non plenæ fidei Christiani, deformes & aliquo membro debiles filios, quia dignos matrimonio non inueniunt, religioni tradere. Sed si tu perfectus esse desyderas, exi cum Abraham de patria tua & de cognatiōe tua: & perge quo nescis. Et si habes substantiam: uende, & da pauperibus. Si non habes, grandi onere liberatus es: nudus, Christum nudum sequere. Durū, grande, difficile, sed magna sunt præmia. Magis em̄ quilibet labor suscipitur, si ante oculos præponatur ipsius laboris utilitas. Sed & nauigantibus longa serenitas spem pollicetur: nauis ualida & diuturna tēpestas. Sectemur ergo nos mulierculas: sexus nos doceat infirmior. Quantæ diuitijs pariter ac nobilitate pollentes (nolo earum uocabula dicere, ne uidear adulari) relictis facultatibus, pignoribusq; contemptis hoc factu facile iudicarunt, quod tu putas proprio timore difficile? Vnde habeto simplicitatem columbæ, ne cuiq; machineris dolos: & serpentis astutiam, ne aliorum supplanteris insidijs. Non multum distat in uitio, uel decipere, uel decipi posse Christianum. At illa tibi ad hoc de uarijs floribus lumen exornent. Coluber ad bibendum ueniens, in aqua uenenum deponit: ne eū uenenum aqua concretum occidat. Nudum hominem timet: caput tamen suum celat quando percutitur, ubi scit esse mortem suam. Serpens quidem si calamo percutitur, moritur: si uero iterum percutiatur cōfirmatur. Hyemali tēpore infirmior efficitur: & a foricibus deuincitur. Igif ante hyemē circa se segetes colligit: ut illis escam præbeat. Anguis quando senuerit, perdit aspectum: & si uoluerit redire ad iuuentutē, ieiunat quadraginta diebus ut laxet̄ pellis eius: & sic angustum foramen perquirat: ut dum nititur inde exire, pellem senectutis dimittat. Pellicani cum suos a serpente filios mortuos inueniunt, lugent: & se & sua latera percutiunt: & sanguine excusfo ad corpora mortuorum sic reuiuiscunt. Aquila quoq; cum senuerit, grauantur eius pennæ & oculi: & quærit fontem, & erigit pennas, & colligit in se calorem: & sic oculi eius sanantur, & in fontem ter se mergit: & ita ad iuuentutē redit. Multa dicuntur in scripturis: quæ uidentur impossibilia: & tamen uera sunt. Nihil enim dicas impossibile, ubi est uirtus altissimi. Nihil de humana fragilitate cogites: ubi plenitudo adest deitatis. Sed quid te ad iugum domini præsentis ui-

C tæ prouocare exemplis conor: cum nullum pene sciamus fuisse sanctorum: qui procellosum huius temporis agonem, absq; tribulatione & tempestate transierit. Sic etenim bellator, uulneris dolorem, aut contemnit aut nescit, dum uiuacitatis sensibus solam uidetur cogitare uictoriam. Et qui hyemis tempore uadit ad balnea: prius asperitatem frigoris nudus patienter excipit: quia cum futura calefactio consolatur: omniumq; creaturarum difficile propter deum exultatio aliqua nisi mœrore præeunte succedit. Sit ergo in nobis tanta futurorum fides: ut admodum non sentiamus nos illa sustinere quæ patimur: sed ea potius arbitremur nos obtinere quæ credimus. Quanta autem apud deum merces, si in præsentī homines precium non sperarent. Quantis sudoribus hæreditas cassa expetitur. Minori precio margaritū Christi emi poterat. Finis militiæ tuæ erit regnum non terræ & temporis, sed æternitatis & cœli. Nihil est fili quod possit, aut debeat præferri ei, qui est uerus dominus & uerus pater, & imperator æternus. Cui enim rectius uitam nostram impendimus, q̃ illi a quo ipsam accepimus: & cui eam debemus usq; ad finē, quia ipsius beneficio uiuimus. Vnde si maluerimus Cæsari militare, q̃ Christo: postea nō ad Christum, sed ad gehennam transferemur. Igitur nec affectum, nec patriam, nec honores, nec diuitias præferre debemus: quia scriptum est: Præterit huius mundi figura: Et, qui hunc mundum dilexerint, cum mundo peribunt. Illi ergo militemus: qui militantibus sibi gloriam uitæ æternæ: honorem regni cœlestis: diuitias hæreditatis suæ, & diuinæ cognitionis consortium perenne largitur. Nam nullus rex terrenus, totius orbis dominus est. Christus autē totius mundi rex est: quia om̃ia per Christum facta sunt. Et quia regnum cœlorum uim patitur, & uiolenti rapiunt illud: talis uiolentia deo grata est: quæ neminem concutit, nullius damno nititur. In hanc rapinam manus tuas mitte: quæ crimen non habet, & confert salutem. Sollicitudines enim nostræ carnales, quanto chariores sunt: tanto plus nos discriant & fatigant. Ac proinde nuncq; in carnalibus affectionibus ita requiescit animus, ut cruciatu careat: dum necessitudines suas, aut bonas amet cum amittendi metu: aut malas odit cum amittēdi uoto: in utroq; sustinendis miserijs semper obnoxius est. Commuta ergo in melius uitam tuam: ut æterno deo incipias militare, & deum habeas protectorem. Sunt tamen multi qui non metu poenarum: sed benedictionum & repromissionum desyderio ueniunt ad salutem. Nihil enim est dignius, q̃ ut homo sit authoris imitator: & secundum modū propriæ uolūtatis, diuini sit operis executor. Nam qui edere uult nucleum, frangat nucem. Apostolus ait: Rectius enim fuerat hominē subisse coniugium, & ambulasse per plana, q̃ ad altiora tendentē in profundū inferni cadere;

De laude & detractiōe uitanda, & periculis huius uitæ.

Non credas laudatoribus tuis: imo irrisoribus aurem ne libenter accommodes. Omnis falsa prædicatio sectatur lucra, & gloriam quærit humanam: ut per gloriam nascantur compendia. Laudent te esurientium uiscera: non ructuantium opulēta conuiuia: adulator quippe blādus inimicus est: naturali ducimur malo. Adulatoribus nostris libēter fauimus, q̃q; nos respondeamus indignos, & calidus rubor ora perfundat: tamen ad laudem suā intrinsecus anima lætatur. Sed ueritas angulos non amat, nec quærit susurriones. Laus quippe iustos cruciat, iniquos exaltat: sed iustos dū cruciat purgat: iniquos dum lætificat, reprobos monstrat. Nulli detrahas: nec in eo te sanctum putes, si cæteros laceras. Accusamus sæpe quod facimus: & contra nosmetipsos diserti, nostra uitia inuehimur, muti de æloquentibus iudicantes. Nunq; huiusmodi hominibus appliceris: ne dedines cor tuum in uerba maliciæ, & audias: Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris: & aduersum filium matris tuæ ponebas scandalū. Et apertius in Ecclesiaste: Sicut mordet serpens in silētio: sic & qui fratri suo in occulto detrahit. Sed dicis: ipse nō detraho: alijs loquentibus, quid facere possum. Ad excusandas excusationes in peccatis ista prætendimus. Christus arte non deluditur: nequa q̃ mea, sed Apostoli sententia est: Nolite errare, deus non irridetur: ille in corde, nos uidemus in facie. Solomon loquitur in Prouerbijs: Ventus aquilo dissipat nubes: & uultus tristis linguas detrahentium. Sicut enim sagitta si mittatur contra duram materiam, nonnunq; in mittentem reuertitur, & uulnerat uulnerantem: iuxta illud: Facti sunt mihi in arcum prauum. Et alibi: Qui mittit in altum lapidem: recidit in

A cidit in caput eius: ita detractor, cum tristem uiderit faciem audientis: imo non audientis quidē, sed obturantis aures suas, ne audiat iudicium sanguinis: ilico conticescit, pallet uultus, hærent labia, saliuæ siccatur. Vnde idem uir sapiens: Cum detractoribus, inquit, ne miscearis: quoniam repente ueniet perditio eorū: & ruinam utriusq; quis nouit? tam scilicet eius qui loquitur, q̃ illius qui audit loquentem. Et Timotheo dicitur: Aduersus presbyterum accusationem ne acciperis. Peccantem autem coram omnibus argue, ut ceteri metum habeāt. Non est facile de perfecta ætate credendum: quam & uita præterita defendit & honorat uocabulum dignitatis. Si me igitur uis corrigi delinquentem, aperte increpa: tātum occulte ne mordeas: Corripiet me iustus in misericordia & increpabit. Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Nam in comparatione duorum malorum, leuius malum est aperte peccare, q̃ simulare & fingere sanctitatem. Quid uulneribus tuis prodest, si ego fuero uulneratus: an solatium percussus est amicum secum uidere morientem? Quid enim mihi prodest, si alijs mala mea referas, si me nesciente, peccatis meis, imo detractationib⁹ tuis aliū uulneres: & cū certatim omnibus narres: sic singulis loquaris, quasi nulli alteri dixeris? Hoc non est me emendare, sed uitio tuo satisfacere. Præcepit enim dominus peccantes interdum arguere debere secreto uel adhibito teste: Et si audire noluerint, referri ad ecclesiam: habendosq; in malo pertinaces, quasi ethnicos & publicanos. Nam ingenia liberaliter educata, facilius uerecundia q̃ metus superat: & quos tormenta non uincunt, interdum uincit pudor: licet multo melius est timore poenarum emendare peccata, q̃ spe prosperorum diuinæ subiacere sententiæ. Qui enim nō senserit deum per beneficia, sentiet per supplicia. Ceterum, grande peccatum est odisse corripientem: maxime si te non odio, sed amore corripiat. Contra nos autem omnis consonat chorus: & latrant uniuersa subsellia: iunguntur & nostri ordinis, qui & roduntur & rodunt: aduersum nos loquaces: pro se muti, quasi ipi alij sint q̃ monachi. Et non quicquid in monachos dicitur, redundet in clericos, qui patres sunt monachorum. Detrimentum pecoris, pastoris ignominia est: sicut e regione illius monachi uita laudanda est: qui uenerationi habet sacerdotes Christi: & nō detrahit gradui, per quem factus est Christianus. Nam quando & inimicis præbemus beneficia: ipsorum maliciam nostra bonitate superamus: & mollimus duritiam: & iratum animum ad beneuolentiam flectimus. Sed nec ille absq; inuidiæ infectione esse poterit, qui soli deo placere gestierit: Inuidia enim nō tam humanas amicitias q̃ solam iusticiam persequitur. Qui inuidus est, aliena felicitate torquetur: quoniā uirtus semper inuidiæ patet. Difficile quoq; euadit opprobria, cui est amica iusticia: imo si quis pie uiuere uoluerit, iniqui protinus irrisione blasphemant. Hæc quoq; est consuetudo detrahentis: ut malum suum semper uelit negando geminare: & dicere, aut non fecisse quod fecit, aut bono operatū celo. Nil mirum ergo si contra me paruum homunculum immundæ suæ grūniunt, & pedibus margaritas conculcent: meq; procul ab urbibus, foro, litibus, turbisq; remotum, sicq; latentem reperit inuidia. Tantum enim me diligunt hæretici, quod sine me esse non possunt. Omittam personas, rebus tantum & criminibus est respondendum. Nihil causæ prodest male dicentibus maledicere, & aduersarios talione mordere: cum præceptum sit, malū pro malo nō reddi: unde non de aduersario uictoriam, sed contra mendacium quærimus ueritatem. Sed nec timeamus odia subire quorundam. Non enim hominibus debemus placere, sed deo. At scito, te me nunq; hæreticis pepercisse: sed omni studio peregisse, ut hostes ecclesiæ mei fieret hostes. Vnde meam iniuriam patienter tuli: impietatem cōtra deum ferre nō potui. Latrant canes pro dominis suis: tu non uis me latrare pro Christo? Falsus rumor cito opprimitur: & uita posterior indicat de priore. Fieri quidem non potest: ut absq; morsu hominum, uita huius curricula quis pertranseat. Malorumq; solatium est, bonos carpere, dum peccantium multitudine putant culpam minui peccatorum. Sed tamen cito ignis stipulæ conquiescit: & exundans flamma deficientibus nutrimentis paulatim emoritur. Nam si ante āno præterito fama mentita est: aut si certe uerum dixit: cesset uitium, cessabit & rumor. Prima nanq; uirtus monachi est contemnere hominum iudicia. Igitur nō timebo hominum iudicium, habiturus iudicem meum. Cupiūt enim uicini non suam, sed alienam discutere uitam. Sed qui amicus est, etiam praua recta iudi-

Cat. Inuenti sunt enim scioli tantum ad detrahendum: qui eo se doctos ostentare uolunt, si cum
 etorū uitā lacerent. Sed nihil deo clausum est, & tenebræ lucent apud eum. Fuge tamen eos in
 quibus potest malæ conuersationis esse suspitio: nec paratum habeas illud: Sufficit mihi con-
 scientia mea: non curo quid de me loquantur homines. Certe Apostolus prouidebat bona: nō
 solum coram deo, sed etiam coram hominibus: ne per illum nomē dei blasphemaretur in gen-
 tibus: nec uolebat se iudicari ab infideli conscientia: Si scandalizat, inquit, esca fratrem: in aternū
 carnem nō manducabo. Tolle igitur occasionem, uolentibus occasionem. Nam castigare uide-
 tur alium, quisquis ab eius conuersatione dissentit. Sic & nos in ista prouincia ædificato mo-
 nasterio, & diuersorio propter extructo: ne forte & modo Ioseph cū Maria Bethlehem ueniēs
 non inueniat hospitium: tantis de toto orbe confluentibus turbis obruimur monachorum: ut
 necceptum opus deferere, nec supra uires ferre ualeamus. Vnde quia nobis illud de euangelio
 contigit: ut futuræ turris non ante computaremus impensas, compulsi sumus fratrem Paulinia-
 num ad patriam mittere: ut semirutas uillulas, quæ barbarorum manus effugerunt: & parentū
 communium cineres uenderet: ne captum sanctorum ministerium deferētes, risum maledicis
 & æmulis præbeamus. Vnde omnia plena periculis, omnia plena sunt laqueis. Incitant cupidi-
 tates, insidiantur illecebræ, blandiuntur lucra, damna deterrent. Amaræ sunt obloquentium lin-
 guæ, nec semper ueracia sunt ora laudantium: inde sæuit & odit: hinc decipit officiū: & facilius
 est uitare discordem, q̄ declinare fallacem. Sylua succrescit ut postea rescindatur: ideo ager seri-
 tur, ut metatur. Iā plenus est orbis: terra nos non capit: quotidie bella secant, morbi subtrahunt,
 naufragia absorbent, & nihilominus detrahimus & litigamus. Vides quoq; in ecclesia imperi-
 tissimos quosq; florere. Et quia nutrierūt frontis audaciam: & mobilitatē linguæ cōsecuti sunt:
 dum non recogitant quid loquantur, prudentes se & eruditos arbitrantur: maxime si uulgi fa-
 uorem habuerint: qui magis dictis leuioribus commouentur. Et econtrario uides eruditum ui-
 rum in obscuro latere, & persecutiones pati: & non solum in populo gratiam non habere, sed
 inopia & egestate tabescere. Hæc autem fiunt: quia non est hic meritorum retributio, sed in fu-
 turo.

De iuramento, uindicta, mendacio, stultiloquio prohibendo.

Dixisti enim (ni fallor) iure te mala malis reddere: & cum iurantibus iurare debere: quia
 aliquando iurauit dominus, aut mala malis restituit. Scio primum, non omnia nobis
 conuenire seruis, quæ domino conueniunt: ne in comparatione famulorum, dñi uidea-
 tur iniuria. Alioquin forsitan reclamare incipimus: cur non e uirginibus, sed de alijs mulieribus
 generamur? Aut cur mortui nostri tertiā diē nō resurgunt? Iurauit scio sæpe dominus qui nos
 iurare phibuit. Nec statim ex hoc temere blasphemare debemus eū, quod alios uetuerit domi-
 nus quod ipse faciebat: quia dici nobis potest: Iurauit dominus, quasi dñs: quē iurare nemo
 prohibebat. Nobis quasi seruis non licet: qui domini nostri lege iurare uetamur. Verum ne in
 eius exemplo scandalum patiamur: ex quo tempore nos iurare noluit, nec ipse iurauit. Et quali-
 ter de iuramenti causa breui sermone satisfactum est: ita etiā ad uindictæ negocium hunc eū-
 dem sensum, facile prospicis posse sufficere: quia aliud est nunc tēpus gratiæ: in quo plenitudo
 perfectionis aduenit: aliud fuit legis: aliud prophetarū, dicente domino: Audistis quia dictū
 est antiquis, ne occiderent. Ego autē perfectiora præcipio: quæ in ordine euangelij digesta, suo
 loco lector inueniet: ex quo enim filius dei, filius hominis factus est: ex quo uetus fermentū Iu-
 daicæ traditionis est factum noua cōspersio: ex quo agnus non in figura: sed in ueritate come-
 ditur: ex quo secundum Apostolum uetera transierunt: & facta sunt omnia noua: ex quo ius-
 sum est imaginem terreni hominis deponere & assumere formam cœlestis: ex quo commortui
 sumus: ex quo uirtutibus consurreximus in Christo, iurare nō discas: mentiri sacrilegium pu-
 tes. Admonendi itaq; sunt omnes, ut diligenter periurium caueant: non solum in altari, seu san-
 ctorum reliquijs, sed etiam in cōmuni loquela. Omne enim quod non ædificat audientes, in pe-
 riculum loquentium uertitur. Veritas quidem claudi & ligari potest, uinci nō potest: quæ & suo-
 rum paucitate contenta est: & multitudine hostium nō terretur. Possunt homines quibus iusti
 aliqua

A aliqua simulare pro tempore ob suam aliorumq; salutem. Cōsideremus ergo quid loquamur: quia pro omni uerbo ocioso, reddituri sumus rationē in die iudicij. Verbum quidem ociosum est, quod sine utilitate dicentis & audientis profertur. Stultiloquium autem aestimo nō illorū tantum, qui aliqua turpia narrant, unde risum moueant: & fatuitate simulata, magis illudant illis quibus placere desyderant: sed etiam illorum qui prudentes sæculi putantur: & de rebus phisicis disputantes, dicūt se arenas littorum, guttas oceanī, & cœlorum spatium, terræq; punctum liquido comprehendisse.

De patientia, reconciliatione, & mortuis non lugendis.

N Vnciam nobis de patientia, & eius bonis loquendum est. Est igitur patientia omniū iniuriarum & passionum tolerantia: & expectationum omniū sine præcipitatione sufficientia: quam si quis intellexerit & habuerit, contraria uitæ grauia baiulat: bona omnia continet. Sororem habet spem, & affines eius sunt res bonæ omnes: patitur enim libenter, quia sperat, sperando tolerat. Impatienter enim fertur quod nō speratur. Omni autē uirtute patientia perfert, quod spe præeunte dignoscitur: aut si spes fructus patientiæ subsequitur. Hæc matre gaudet fide: & gubernaculum habet deum, conscientiam, genus, & propinquitatē. Inde gloriosi testes efficiuntur: dum fide pleni, dum dei timore solliciti, dum continentia discipuli, dum filij spei, dūce patientia reperiuntur. Deinde cohæredes Christi: dum illum usq; ad mortem patientiæ uirtutibus imitantur. Vnde tu passus iniuriā taceas, iram uince patientia. Sanctus enim amor impatientiam non habet. Mansuetudo nanq; nulla passione turbatur: & specialiter ira & furore non rumpitur: Quā qui habuerit, beatitudinem cōsequetur uoce domini promissam: ut terram possideat, id est, imperet & dominetur corpori suo. Nulla enim res ita inebriat ut animi perturbatio. Est tristitia quæ ducit ad mortem: est quædam ira quæ iusticiam dei non operatur, & furori proxima mentis suæ impotem facit: intantum ut labia tremant: dentes concrepent, uultus quoq; pallore mutetur. Animi uera læticia interdū dolores corporis mitigat. Quod si ad egrotationē corporis accedat egritudo animi, duplicatur infirmitas. Dicit quoq; Apostolus: Sol nō occidat sup iracundiā uestrā. Quid agemus in die iudicij, sup quorū irā nō unius diei: sed tantorū annorū sol testis occubuit? Igitur mitescat sæuitia, mansuescat iracundia, remittat sibi inuicē culpas suas: nec sit exactor uindictæ, qui petitor est ueniæ. Grandis offensa est, nolle placare offensum: quamq; affectus & perturbationes, q̄ diu in tabernaculo huius corporis habitamus & fragili carne circūdāmur, moderari & regere possumus, amputare nō possumus. Ideo psalmista dicit: Irascimini & nolite peccare. Quia irasci hominis est, & finē iræ ponere Christiani. Vnde quidam ait: Iam te uerberibus enecassem, nisi iratus essem. Inde enim iusti dicuntur, dū omnia opera patienter operantur. Multo quoq; melius est stomachum te dolere, q̄ mentem gressu uacillare, q̄ pudicitia: nec statim nobis pœnitentiæ remedia blandiantur: quæ sunt infeliciū remedia. Cauendum est uulnus quod dolore curatur: nec scire possumus egrotationis mala, nisi cum fuerit sanitas subsecuta: & quātum boni uirtus habeat, uitia demonstrant: clariūq; sit lumen comparatione tenebrarum. Sed cōsideremus quid ethicus ille psalmus sonet: Iustus domine, & rectum iudicium tuum. Hodie non potest dicere, nisi ille qui ad uniuersa quæ patitur magnificat dominum, & suo merito imputans, in aduersis de eius clāmētia gloriatur. Necesse est enim, ut qui se credere dicit in Christo, in omnibus Christi iudicijs gaudeat, dicens: Sanus sum, gratias refero creatori. Langueo, & in hoc laudo domini uoluntatem. Quando enim infirmor, tunc fortior sum: & uirtus spiritus in carnis infirmitate perficitur. Nam fortitudo corporis, imbecillitas animæ est. Patitur & Apostolus aliquid quod non uult, pro quo ter dominū deprecatur: sed dicitur ei: Sufficit tibi gratia mea: Nam uirtus in infirmitate perficitur: Cur igitur durum sit quod aliquando patiendum est. Dolemus autem quēq; mortuum? Ad hoc enim nati sumus, ut maneamus æterni. Lugeatur mortuus, sed ille quem gehenna suscipit, quem tartarus deuorat, in cuius pœna æternus ignis exæstuat. Nam mors nostra peccatū est. Nos uero quorū exitū angelorū turba comitat, quibus Christ⁹ occurrit obuiā: grauemur magis si in tabernaculo isto mortis habitemus. Cæteræ nōne uereris, ne tibi saluator dicat: Irasceris q̄a frater tu⁹, meus

C factus est filius? Indignaris de iudicio meo, & rebellibus lachrymis, facis iniuriā possidēti? Cibū tibi negas, nō ieiuniorū studio, sed doloris. Nō amo frugalitatē istam. Ieiunia ista aduersarij mei sunt. Nullā animā recipio, quæ me nolēte separatur a corpore. Tales stulta philosophia habeat martyres, habeat Zenonem, Cleombrotū, & Catonē. Si uiuentē crederes fratrem, nūq̃ plangeres ad meliora migrasse. Nam sicut prater hanc uitam, est uita alia beatorum: ita prater hanc mortem, est mors alia impiorum. Aduersum mortis ergo duritiā & crudelissimā necessitatē: hoc solatio erigimur, quod in breui uisuri sumus eos quos dolemus absentes: neq̃ enim mors, sed dormitio & somnus appellatur. Nos dolendi magis qui quotidie stamus in prelio, & peccatorum uitij sordidamur, & accipimus uulnera. Absit tamen a fide nostra: ut aliquam plagam dicam esse, quæ non habeat consolationem, cum propheta prodamet: Nunquid medicus non est in Galaad. Deus em̃ permisit te istius sæculi fluctibus uentisq̃ iactari: ut expertus naufragium, de cætero similiter periclitari caueas. Ita cuncta quæ passus es, sicut intelligis uulnera corporis tui: sic animæ remedia sunt. Breuis enim uitæ spatium, æterna memoria compensat.

De tribulationibus & opprobrijs perferendis.

O Portet nos per multas tribulationes introire in regnum cælorum. Beati estis cum uos maledixerint homines, & persecuti fuerint, & dixerint omne malum aduersum uos: gaudete ergo & exultate: quia merces uestra copiosa est in cælis. Futuræ uitæ gloria, p̃sentis uitæ incōmodis cōparatur: præcipue quia non qui patitur, sed qui facit iniuriā miser est. Vnde & Christianis uexilla crucis sunt delitiæ: trophœa nostræ uitæ non pompis, sed miserijs reportantur. In nostra classe uiri fortes opprobria sciunt portare, non munera. Nam Christi uincula uoluntaria sunt, & uertuntur in amplexus. Si quis aut̃ corpore imbecillis est: si absit sapientia, non aduersarij certamina uincit: maxime quoniam liberi arbitrij sumus: sed ipsum dei nutritur auxilio. **D** Paupertati, non nobilitati futurorum beatitudo promittitur. Retrahit quidem uerecundia senatorem, ne sequatur pauperem Christum: sed audiat a Christo: Qui me confessus fuerit & mea uerba in generatione hac adultera & peccatrice: & filius hominis confitebitur eum in gloria patris sui, cum angelis sanctis. Turpe est inter parentes senatores pro Christo uoluntaria humilitate esse deiectū. Displicet amicis, si post ambitiosi habitus cultū, plæbeia & ignobilia uestimenta mutantur. Sed si hominibus placerem, Christi seruus nō essem, inquit Apostolus: & propheta in psalmo: Quoniam deus dissipat ossa eorum, qui hominibus placere confusi sunt, quoniam deus spreuit eos. Quātum bona & humana offensio, per quam inuenitur seruitus Christi: tantum perniciofa est amicitia, quæ dei præstat offensam: sicut scriptum est: Qui uoluerit amicus fieri huius mundi, inimicus dei constituetur. Dicat unusquisq̃ quod uelit: ego interim de me pro sensus mei paruitate iudicauī: melius esse confundi coram peccatoribus super terram, q̃ coram angelis sanctis in cælo: uel ubicunq̃ iudicium suum uoluerit demonstrare. Vnde Esaias, uir sua gente nobilissimus, qui socer regis Egechiæ fuisse refert: iussu dei deposito cilicio nudus incedit: nec tam ardui præcepti pudore deterritus est: quo minus dei imperium sequeretur: quia nihil honestius esse hominī, q̃ suo creatori parere iudicabat. Iohannes quoq̃ baptista nobilis & in carne, & in spiritu natus: cilicium a pueritia, in habitum elegit, & locustas in cibum: qui nec peccati conscientia, nec paupertatis inopia, ad huius gloriam oneris, sed sola futuri sæculi beatitudine trahebat. Vnde & apostoli stulti & inutiles & tenues fidei arguuntur. Inde Paulum apostolū proferam: quem quotiens lego, uideor mihi non uerba audire, sed tonitrua, qui oculo mentis futura contemplans dicebat: Quis nos separabit a charitate Christi: tribulatio, an angustia? an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? Illos pericula nō separant, nos uero uoluptates. Illi catenas baiulant innocentes: nos aurū circūferimus criminosi. Illi in cæceribus uincti, nos in tridinijs delicati. Illi in neruo positi, deum puro corde & syncera cogitatione laudātes: nos forte in ipsa ecclesia de forensibus calūnijs cogitamus. Et cū oibus æqualiter legis data sit gratia gehēna seu regula p̃missa sint: alij de diuitijs: alij de

A alij de uirtutibus meditantur. Cūq; dictum sit generaliter omnibus: Dominum deum tuum adorabis, & illi soli seruiēs: alijs innocentia, misericordia, castitate, ieiunijs deo fideliter & sine fine seruiētib; nos nobis adulteros eligimus, quibus seruire uolumus. Siquidem iuxta euangelij sententiam: Omnis qui facit peccatum, seruus est peccati. Reuera si amator pecuniæ sum, si gloriæ, si superbiæ, si ambitionis, aut pompæ: dum illi omne studium meæ uolūtatis impendo, domino seruire non possum: Quia duobus dominis neminem seruire posse, scriptum est. Non estis uestri, dicit Apostolus: Empti estis precio magno: glorificate & portate deum in corpore uestro. Clāmenter spiritus sanctus iure nostro nos conuenit: sciens hoc in usu publico apud omnes homines custodiri: ut tāto seruus in opere domini esset cautior, quāto maiori periculo esset comparatus: ut intelligamus q̄ strennui esse debeant in opere domini, qui redempti sunt sanguine Christi: uel q̄ criminosi debeant iudicari: qui cū sciant pro precio suæ salutis Christi sanguinem esse datum, alteri qui nihil præstitit, magis præbeant seruitutem. Rogo quo pudore obsequij aut laboris sui mercedem sperabit a cælo: cuius fuerit sollicitudo omnis in terra? Mercenarius sæculi non potest accipere Christi mercedem. Omnis miles in castris iure spectat annum, qui fortiter in prelio pro ciuib; laborauerit. Et dignus est quidem mercenarius mercede sua. Nemo tamen militans deo, implicat se negocijs sæcularibus, ut placeat ei cui se probauit, apostoli uox. Amplectenda est igitur tristitia quæ gaudium parit: nec eius cōsyderanda materia: quia sæpe per dulcedinem fructus placet, quorum amarum horruit in radice: & qui litterarum scientiam habere desyderat: si discendi non susceperit tædia, peritiæ gaudia adipisci non poterit: nec cuiusq; eruditionis quisq; habere sufficiet gloriam, nisi æstus fuerit ante perpeffus. Cūq; nos dei auxilio destitutos, hostis inuasit, duxeritq; captiuos: non desperemus salutem: sed iterum armemur ad prelium. Potest fieri ut uincamus, ubi uicti sumus: & in eodē loco triumphemus, ubi fuimus aliquando captiui. Nam si iuuat dominus miseros, habemus salutem. Si despiciat peccatores, habemus sepulchrum. Multo grauior expectata mors q̄ illata. Ad hoc em̄ laboremus & in sæculi periclitemur militia: ut in futuro sæculo coronemur. Nec mirum hoc de hominibus credere: cum dominus ipse tentatus sit. Et de Abraham scriptura testet: quod deus tentauerit eum. Quam ob causam Apostolus loquitur: Gaudentes in tribulatione, & scientes quod tribulatio patientiam operatur: patientia probationem: probatio spem: spes autem non cōfundit. Scriptum est etiam: Quia propter te mortificamur tota die: & æstimati sumus ut oues occisionis. Sed magnæ miseriæ consolatio est, quando in tormentis quis positus, scit prospera secutura.

De timore ultimi iudicij, & defectu huius uitæ.

INde satis timeo: ne in illa tribulationis die, quando ante tribunal Christi unicuiq; secundum sua facta reddendum est: his qui in terrenis magis negocijs q̄ in cœlestibus laborauerunt, iusti iudicij responsione dicatur: Ite si potestis: & illic ubi tota deuotione seruistis, mercedem exigite. Talis causa uirginum est in euangelio quinque stultarum: quæ dum sollicitudine sæcularium uanitatum se contra professionis suæ ordinem occuparent: oleum unde uerum lumen accenderent non habentes, in tenebris remanserunt. Ecce enim si umbrato repente cælo solis claritas nostris aspectibus denegetur: & productæ in nostram humilitatem pluiæ terris immineant: si commotis ut assolent elementis, ut in rotam sui currus tonitrua concitentur: & dehinc fulgurum iacula palpebris terribiliter obiecta coruscent: quamq; & consuetudine ista contingant, pauemus, contremiscimus, & proni ad terram deposita superbia ceruices submittimus: Quid faciemus in illa die miseri: quando reuoluto cælo cum angelicis uirtutibus igneus dominus totus adueniet? Quando cadentibus desuper stellis, sol in tenebras, & in sanguinē luna mutabitur? Quando montes sicut cera liquefcent? Quādo terra ardebit: & arefcent flumina: & maria siccabuntur contra rerum naturam: insumpto diuinitus humore, ariditatem in aquis ignis operabitur: Quando peccatores dicent montibus, cadite super nos: & collibus, tegite nos? Quando uocabunt homines mortem, & uocata non ueniet? Quando discrimina

- C discrimina uertentur in uota, & quod semper oderunt homines concupiscent: Quando illud implebitur tempus, quod lugubri Hieremias dicit affectu dicens: Respexi in terrā, & ecce non erant luminaria: Vidi montes: & ecce erāt tremētes, & uniuersos colles turbati: intendi aerem, & ecce non erat homo: & omnes uolucres cœli pauebant. Vidi: & ecce Carmelus desertus: & omnes ciuitates succensæ igni a facie domini, & a facie iræ indignationis eius, & interierunt uniuersa. Verum ne ex suggestionē diaboli hæc ad terrorem dicta non ad ueritatem credātur: de præteritis futura probantur: quando talia in diluuiō, in Sodomis, in Aegypto, in Hierosolymis, sæpe ob delicta hominum facta referuntur. Sed ueniet illa dies, qua corruptiūm hoc & mortale incorruptionē induet & immortalitatem. Tunc ad uocem tubæ pauebit terra cum populis: & tu gaudebis. Iudicaturō domino, lugubre mundus immugiet: tribus ad tribus ferient pectora. Potētissimi quondā reges nudo pectore palpitabūt. Exhibebitur tūc cū prole sua Venus. Tūc ignitus Iuppiter adducetur: & cum suis stultus Plato discipulis: Aristoteli argumenta nō proderunt: tūc rusticanus & pauper exultabis & ridebis, & dices: Ecce crucifixus deus meus: ecce iudex: qui inuolutus pannis in præsepio uagijt. Hic est ille operarij & quæstuariæ filius: hic qui matris gestatus sinu, hominem deus fugit in Aegyptum: hic est uestitus coccino: hic qui sentibus coronatus. Cerne manus Iudæe quas fixeras, cerne latus Romane, quod foderas: Videte corpus an idem sit quod dicebatis clam nocte tulisse discipulos. O quod uirgines & quantorū infamata pudicitia a deo iudice coronabitur. O quātis in illa die expedisset, si membrorū sensu & uiscerū uigore in hac uita caruisset: & quātī illic elingues & muti feliciores loquacibus erunt: & quātī pastores philosophis: quanti rustici oratoribus: & quanti hebetes argumentis præferendi sunt Ciceronis. Ibi enim cum ante tribunal Christi uenerimus: scimus nec Iob, nec Daniele, nec Noe rogare posse pro quoq;: sed unumquēq; portare onus suum. Igitur siue leges, siue dormies, siue scribes, siue uigilabis, Amos tibi semper buccina in auribus sonet: & apostoli qui hunc horrendum diem impijs & peccatoribus præuidere meruerunt: humiles erant, mortuos suscitantes: & nos super omnes erigimur: qui peccando quotidie nosmetipsos occidimus: non respicientes flebilem infirmamq; naturam: quæ in aduersis fortis: & nec in prosperis aliquando secura. Si enim intemperate cibus sumptus, aut immoderate potus acceptus, leuē corpori febritiunculam cōcitauerit: deijcimus animam, affligimur, suspiramus. Nulla cura tunc sæculi est: nulla uillarum: nemo de patrimonio cogitat, nemo de foro. Omnes calumniæ, omnia lucra in periculo corporis conuiescunt. Curritur ad medicos: & pro remedio carnali promittuntur munera, aurum & argentum: interdum & mancipia traduntur: & pene totum patrimonium, aut negligitur, aut donatur, ut consoletur uitæ quandoq; perituræ. Et pro æterna salute omnis admodum homo negligens est omnis avarus. Illic omnis frugalitas largitoris animi tenacitate constringitur: ubi promptior uoluntas: copiosior & largitas deberet operari. Et cum scriptura dicat: Nolite diligere mundū, neq; ea quæ in mūdo sunt: sic humana cōcupiscimus, sic amamus, quasi aliquid nascentes intulerimus in sæculum, aut recedentes de sæculo nobiscum auferre possimus. Nemo ad breuitatem temporis, nemo ad naturæ respicit conditionem: nemo considerat, nemo retractat uana esse omnia quæ aliquo fine clauduntur. Labuntur em̄ tempore: & præterita relinquentia, ad futura festinant. Sed & dominus scit cogitationes hominum, quoniam uanæ sunt. Cumq; omnia cogitauerint per triginta annos: una febritiuncula uenit: & tollit om̄es cogitationes eorum. Nam sicut mane uiuens herba & florens delectat oculos contēplantium, paulatimq; marcescens pulchritudinem perdit, & in fcenū quod conterendum est transit: ita species hominum uernat in paruulis: floret in iuuenibus: uiget in perfectæ ætatis uiris: & repente dum senescit, incanescit caput: rugatur facies: cutis prius extensa contrahitur. Hoc etiā languor facit & inedia, ut uultus primo pulcherrimus ad tantam transeat sceditatem: tamen qui quotidie recordatur se esse moriturum, contemnit præsentia, & ad futura festinat. Sed quanto in hoc sæculo persecutionibus, paupertate, inimicorum potentia, uel morborum cruciatibus fuerimus afflicti: tanto post resurrectionem in futuro maiora præmia consequemur. Igitur in die iudicij securus inuenietur, si nulla dei offensa reperiatur. De his ergo tantum sollicitudinem habere debemus.
- D

A debemus. Ambient terrena gentiles: quibus cœlestia non debentur. Concupiscant præsentia, qui futura non credunt.

De uirtute humilitatis & simplicitatis, ac tument animo uitando.

CAue ne rumusculos hominum aucuperis: ne offensam dei, populorum laude cōmutes. Per bonam & malam famā, a dextris & a sinistris Christi miles graditur, nec laude ex tollitur, nec uituperatione frangit: nō diuitijs tumet, non contrahit paupertate, & lata contemnit & tristia. Nam iusti & fortis uiri est, nec aduersis frangi, nec prosperis subleuari: sed in utroq; esse moderatum. Nolo te orare in angulis platearum: ne rectum iter precum tuarū, frangat aura popularis. Nolo te dilatare fimbrias: & ostentui habere phylacteria: & cōscientia repugnante, pharisaica ambitione circūdari. Fidelis mecū lector intelligis quid taceam: & quid tacendo magis loquar. Quanto melius erat hæc in corde portare, q̄ in corpore: & deum habere fautorem, non aspectus hominum. Quāuis enim alijs uitijs carere possumus: hypocriseos tamen maculā non habere, aut nullorum, aut paucorum est: Sed sicut deprecantis humilitas meretur præmia: ita superbia confidentis, dei auxilio deseritur. Tu autem frater inferius accumbes: ut minore ueniente, sursum iubearis ascendere. Super quem enim ait dominus requiescet spiritus meus: nisi super humilem & quietum & tementem uerba mea. Sed uis scire quales ornatus dominus quærat. Habeto prudētiam, iusticiam, temperantiam, fortitudinē. His plagis cœli includere, hæc te quadriga uelut aurigam Christi, ad metam concita ferat. Nihil hoc monili preciosius, nihil hac gemmarum uarietate distinctius: ex omni parte decori & ornamento tibi sint & tutamini. Philosophorum sententia est, sibi hære uirtutes: Et apostoli Iacobi: Cui una defuerit omnes deesse. Et sicut quatuor sunt uirtutes, quibus pugnamus & tegimur: sic quatuor uitia sunt, quibus ab hoste percutimur, stulticia, iniquitas, luxuria, formido: sed malitia finem non habet. Cognatæ quoq; sibi sunt uirtutes, rectitudo & simplicitas: nec ab inuicem separari queunt. Simplex & humilis & rusticus qui arcana sapientiæ comprehendere nequit, si tamē sapientum exempla in uiuendo sectetur, iure inter sapientes connumerabitur. Melius est enim parua bona cum charitate facere sine scientia, q̄ magnis effulgere uirtutibus cū admixtiōe discordiæ. Excelsa nanq; periculosius stant: & citius corruunt quæ sublimia sunt. Sed perspicuum est omnem creaturam q̄ uis ad perfectionem uenerit: tamen indigere misericordia dei: & plenā perfectionem ex gratia dei, nō ex merito possidere. Nihil sic placet deo sicut simplicitas & innocentia. Vnde spiritus sanctus in uolatilibus non apparuit nisi in columba, propter simplicitatē: in quadrupedibus in oue, propter mansuetudinē. Illud quoq; tibi uitandum est cautius ne uanæ gloriæ ardore capiaris. Cum facis elemosynam, deus solus uideat. Cum ieiunas, lata sit facies tua: ne ad te obuia prætereuntium turba consistat, & digito demonstreris. Nec satis religiosus uelis uideri: nec plus humilis q̄ necesse est: ne gloriam fugiendo quæras. Plures enim paupertatis, misericordiæ ac ieiunij arbitros declinantes: hoc ipso placere cupiunt, quod placere cōtemnunt: & mirum in modū laus dū uitatur, appetitur. Cæteris perturbatiōibus quibus mens hois gaudet & egrescit, sperat & metuit, plures inuenio extraneos. Hoc uitio pauci admodū sunt qui caruerint. Igitur non quæras gloriam: & cum inglorius fueris non dolebis. Qui cū uerba increpantis humiliter recipit: iam propinquam habet ueniam reatus quem gessit. Grauius est enim perficere malum q̄ facere. Non est tamen tantæ uirtutis ab alijs factam iniuriam sustinere: quantæ gratiæ domini est, mitem atq; trāquillum iniuriam facere non posse. Neq; uero te moneo, ne de diuitijs glorieris, ne de generis nobilitate iactes, ne te cæteris præferas. Scio humilitatem tuam: scio ex affectu te dicere: Domine non est exaltatum cor meum: neq; elati sunt oculi mei. Stultissimum quippe est docere, quod nouerit ille quem doccas. Vox ex industria quasi confecta ieiunij tenuis non sit & deficiens. Sunt quippe nonnulli exterminantes facies suas: ut appareant hominibus ieiunantes: qui statim cum aliquem uiderint, ingemiscunt, demittunt supercilium: & operta facie uix liberant unum oculum ad uidendum. Vestis pulla, cingulum sacceum, & sordidis manibus pedibusq; uenter solus, quia uideri non potest, æstuat cibo. His quotidie psalmus ille cantatur: Deus dissipauit ossa hominum sibi placentium. Tristitiam simulant: & quasi longa ieiunia furtiuis nocturnis cibis protrahunt, Pudet reliqua dicere: ne

C dicere: ne uidear potius inuehi q̃ monere: omnia hæc argumenta sunt diaboli. Imitare igitur eum potius: cuius pallor ex ieiunijs: eleemosynæ in pauperes: obsequium in seruos dei: humilitas, & cordis, & uestium, ac in cunctis sermo moderatus. Trade quoq; te illi, cuius sermo & habitus & incessus, doctrina uirtutum est. Nō cothurnatam affectes æloquentiā: nec more puerorum, argutas sententias in clausulis strues. Hæc præteriens tetigi: ut eruditis cōtentus auribus non magnopere cures quid imperitorum de ingenio tuo rumusculi iactitent: sed prophetarū quotidie medullas bibas. Quod patritij generis inter monachos esse cœpisti, non tibi sit tumoris, sed humilitatis occasio: ut imiteris filium hominis: qui non uenit ministrari, sed ministrare. Nam quanto humilior, tanto sublimior es: lucet margarita in sordibus. Quantūcūq; em̃ te deieceris, humilior Christo non eris. Ideo quāq; mihi multorum sum conscius delictorū & quotidie in oratione flexis genibus loquar: Delicta iuuentutis meæ, ne memineris dñe. Vnde sciēs dictum ab Apostolo: Ne inflatus in superbia incidat in iudiciū diaboli. Et in alio loco scriptū: Superbis deus resistit, humilibus autem dat gratiam: nihil ita a pueritia uitare conatus sum, q̃ tumentem animum & erectam ceruicem, dei contra se odia prouocantem. Noui enim magistrum dñm & deum meum in carnis humilitate dixisse: Discite a me: quia mitis sum & humilis corde: Et ante per os Dauid cecinisse: Memento dñe Dauid, & omnis mansuetudinis eius. Et in alio loco legimus: Ante gloriam humiliatur cor uiri: & ante ruinam eleuatur. Nihil enim ut crebro diximus tam periculosum est: q̃ gloriæ cupiditas & iactantia & tumens animus consciētia uirtutum. Idcirco plus est animum deposuisse q̃ cultum. Difficilius arrogantia, q̃ auro caremus & gemmis. Nil itaq; prodest uile palliolū, furua tunica, corporis illuies, simulata paupertas: si nominis dignitatem operibus destruas: si inter sordes & inopiam peccata non caueas. Fidele nanq; testimonium est, si non habet causas mentiendi. Cui em̃ plus creditur, ab eo plus exigitur. Potentes potenter tormenta patientur. Nec sibi quisq; de corporis tantummodo castitate supplaudat: cum etiam conuiuium in fratrem homicidij sit reatus. Cadit quidē mundus & ceruix erecta non flectitur. Pereunt diuitiæ, & nequaq; cessat auaricia. Congregare q̃ multi festinant quæ rursus ab alijs occupentur.

De humilitate Christi, quem imitari debemus.

Christus baptizatur a seruo & a deo filius appellatur: inter publicanos, meretrices, & peccatores ad lauacrum uenit: & sanctior est baptista suo: qui de cœlo uenit in uterum: de utero in præsepe: de præsepe in crucem: de cruce in sepulchrū: de sepulchro ad inferos: de inferis uictor remeauit ad cœlos. Imitemur ergo saluatorem nostrum: quia ipse mitis & humilis pastor, agnus & aries appellatur. Qui pro nobis immolatus est. Qui ab Isaac cornibus tenebatur in sentibus. Ex quo nil hac humilitate sublimi⁹. Qui Bethlehē in hoc paruo terræ foramine cœlorum conditor natus est. Hic inuolutus pannis: hic uisus a pastoribus: hic mōstratus a stelleris, hic adoratus a magis. In baptismo humilitas Christi, nostra sublimitas. Illius crux nostra uictoria: illius patibulum noster triumphus est. Cum igitur lauacrum & crucis signum in frontibus dæmon aspexerit contremiscit. Qui aurea capitolia nō timent, crucem timent. Qui contemnant sceptræ regalia & purpuras Cæsarium, & dapes Christianorum: sordes tamē & ieiunia per timescunt: Iubet em̃ Christus, ne quis discipulorum dicat, quia ipse est Christus. Mira ratio nō uult prædicari, qui gaudet intelligi: agnosci amat & odit ostendi: magis uult se inuentū esse q̃ proditū: ut uirtus sua illū, nō fauor ostenderet alienus. Quæ aut maior potest esse clemētia, q̃ ut filius dei, filius hominis nasceretur: decem mensū fastidia sustineret: partus expectaret aduentum, inuolueretur pannis, subijceretur parentibus: per singulas adoleret ætates: & post cōtumelias uocum, alapas, & flagella, crucis quoq; nobis fieret maledictum, ut nos a maledicto legis absolueret. Patri factus est obediens usq; ad mortem: ut id opere impleret quod ante ex persona mediatoris fuerat deprecatus, dicens: Pater uolo ut quomodo ego & tu unum sumus: ita isti in nobis unum sint. Ergo quia ad hoc uenerat, ut quod impossibile erat legi (quia nemo iustificabatur) ineffabili misericordia uinceret: Publicanos & peccatores ad pœnitētiā prouocabat. Vnde nouum & mirabile est apud nos. Dñs solus petentes se amat, solus irascitur nisi petatur. Illo enim tempore quo supplicia mereantur deus argumentum saluationis ostenditur: intelligere

Agere possumus, quantum ualeret præstare non læsus, qui tantum donaret iratus. Amemus & nos Christum, eiusque semper quæramus amplexus: & facile uidebitur omne difficile: breuia putabimus uniuersa quæ longa sunt. Quodque beata dei genitrix a filio suo non didicit, celos fabricare, angelos creare, mira deitatis insignia operari: sed tantum humiliari: cæteraque uirtutum documenta intra humilitatis custodiam aggregare.

De iusticia, & uitæ rectitudine.

Et iam de iusticia disseramus, quæ est singularum rerum & personarum æquissima distributio: quæ quis obtinens & cui quis adherens, uitam suam disposite & sine turbatione conseruat: custodit in omnibus æquitatem: scit quid deo debeat: quid sanctis: & quid æqualibus reddat: quid non denegat potestatibus huius sæculi: quid sibi retineat: quid proximo comperat: quid alienis concedat aut congruat. Iustum est enim deum colere & diligere ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota uirtute: sanctos & coæquales honorare: & tributa impendere potestatibus: superbum non esse, sed magis mitem & humilem: proximos tanquam se diligere: alienos & inimicos non prosequi odio, sed amore: subiectum esse prioribus uel ætate maioribus: quia & dominus dum esset omnium dominus, a Iohanne qui maior est in natis mulierum: quia prior illo in natiuitate hominum erat, baptizatur: Et sic adimpleri omnem iusticiam protestatur. Ex hac misericordia nascitur: obsequium deificum generatur. In his omnibus qui inuenitur: non immerito in Christo dicitur permanere: quoniam hæc omnia ipse Christus est. Paulus nos gloriosus informat & instruit de Christo, dicens: Qui est factus nobis a deo iusticia, & sanctificatio & redemptio. Item in alio loco: Qui est misericordia & pax & dilectio, quæ græci agapè uocant. Iniquus enim si sequitur iusticiam, negat iniquitatem. Stultus si sequatur dei sapientiam, negat stulticiam: quodque sapientia, fortitudo, temperantia, & castitas solum prodest habentibus: iusticia uero alijs & miseris prodest: quæ patrem uel fratrem non nouit, sed nouit ueritatem: personam non accipit: & deum imitatur. Discite ergo benefacere. Virtus enim discenda est. Nec naturæ tantum bonum sufficit ad iusticiam, nisi quis erudiatur congruis disciplinis. Discenda est ergo iusticia: & magistrorum terenda sunt limina. Sæcularis autem iudex acceptis muneribus condemnat infontem, & reum liberat. Quod interdum de ecclesiæ principibus dici potest, quod propter munera lacerent legem: & non perducunt iudicium ad finem.

De fide, spe, & timore.

Si autem fides (ut inquit apostolus Paulus) est substantia sperandarum rerum, quas speramus, & index rerum quas non uidemus: credere & fidere quis debet, quod deus ea quæ promittit, potens est adimplere: & spem suam in futurum transferre: & tunc plena fide poterit ad ea quæ promissa sunt, facile peruenire. Hæc nobis uniuersa inuisibilia ante oculos ponit. Ad hanc ingressi, diaboli & potestatum huius mundi & harum tenebrarum uniuersa deferimus: deo cum fiducia proximamus. Credere enim & sperare necesse est quæ deus iussit: cum quæ diabolus inseruerat abnegamus. Fidē spes sequitur: itaque de ipsa loquamur. Est igitur spes expectatio rerum omnium futurarum, quæ in fide habemus, quæ saluamur, Paulo scribente apostolo: Spe enim salui facti sumus. Spes autem quæ uidetur non est spes: Quod autem uidet quis, quid sperat? Si autem quod non uidemus speramus, per patientiam expectamus. Hæc in se habet timorem, non illum cuius obliuisci, & quæ foras debet mittere quicquid in fide uiuit: sed quod unus est de spiritibus: quibus implet Iesus, sicut Esaias testatur: Exiet uirga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, & requiescet super eum spiritus scientiæ & pietatis, & replebit eum spiritus timoris domini: illum spiritum quæ Dauid canit, dicens: Time deum iusti eius. Unde & beati efficiuntur eodem protestante & dicente: Beatus uir qui timet deum: illum dicit timorem, qui castus est & pudicus. Quoniam timor domini castus, inquit Dauid, manet in sæculum sæculi. Ergo est duplex timor: unus appetendus, alius fugiendus est. Igitur appetendus timor, admonitio & custodia omnium rerum, quas credimus aut speramus. Timemus enim iudicium, quia speramus: & metuimus deum, quia fortem illum iudicem credimus. Vera namque uita est deum nosse, timere eius potentiam, amare pietatem. Timor namque uirtutum est custos, securitas ad lapsum facilis. Si pauorem habueris, sollicitus eris: & si sollicitus fueris, leo in caulas ouium tuarum intrare non poterit. Quod ad præpositos ecclesiarum uel ad animarum custodem pertinet. Qui cautus

H h est &

C est & timidus, potest ad tempus uitare peccata: qui securus est de iusticia, repugnat: illiusq; auxilio destitutus, insidijs hostium paret. Nunq̃ tuta est humana fragilitas: & quanto magis uirtutibus crescimus, tantomagis timere debemus ne de sublimibus corruamus. Si iuxta Ecclesiastē, Radix sapientiæ est timere deum: fructus sapientiæ quis est, nisi uidere deum? Bonum autem diligit, qui non inuitus, aut necessitate, aut legum metu facit bonum: sed idcirco, ut mercedem bonam operis habeat.

De charitate, & pace.

AD charitatem nunc transitū faciamus: quia omnibus maior est. Inter cetera sic fatetur Paulus: Manent autem tria hæc: Fides, spes, & dilectio: sed maior his dilectio est. Est ergo dilectio uinculum animorum, casta, & sincera, & sine æmulatione charitas: confirmatio omnium mandatorum, breuis omniū præceptorum: quā cum quis habuerit, omnia habet: sine hac in alijs remanet imperfectus. Et ut cognoscat uestra prudentia, quātum charitas ualeat: legimus responsum dñi in euangelio dicentis: cum interrogaretur: Diliges dñm deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota uirtute tua: Et diliges proximum tuum tanq̃ teipsum: in his duobus præceptis pendet lex & prophetæ. Vides in hac sola uniuersa legis cōtēta pendere? Vere quisquis hanc habet, iā deus & dei filius dici potest: ex hac sola poterit deo similis esse. Cōsydera, qui deū diligit: nūquid sperat, nūquid timet, nūquid fidit? Non, sed tantum diligit. Deus, inquit Paulus, cum dilexisset mundum: misit unicum filium suum in similitudinem carnis peccati: ut de peccato condemnaret peccatū in carne: qui præponit eam rebus oibus, dicens: Et si linguis loquar hominū & angelorum: charitatem autē non habeam: factus sum sicut ærumentum tinniens, aut cymbalū cōcrepans. Et si habuero prophetiam: & cognouerō omnia mysteria, & omnem scientiam: & si habuero fidem, ita ut montes transferā: & si tradero corpus meum, ita ut ardeam: charitatem autem non habeam, nihil sum. Charitas magna: nimia est: charitas benigna est: charitas non æmulatur, non inflatur, non agit perperam, non irritatur, non confundit, non quærit quæ sua sunt, non cogitat malum, non gaudet super iniusticia, gaudet autē de ueritate. Omnia sustinet, omnia credit, omnia sperat: charitas nunq̃ excidit. Nihil enim amantibus durum est, nullus difficilis est cupientibus labor. Solus tamen ille amor p̃babilis est: qui deo & uirtutibus animæ coaptat. Nihil est em̃ quod nō tolleretur q̃ perfecte diligit. Qui autem dāmentiam non habet, nec indutus est uiscera misericordiæ & lachrymarum: q̃uis spiritualis sit, non adimpleuit legem Christi. Vnde legitur quod beatus Iohannes euāgelista cum Ephesi senex uix inter discipulorum manus deferretur, nihil aliud per singulas solebat proferre collectas: nisi filioli mei diligite alterutrum. Discipulis autem petentibus quare semper id diceret: Respōdit, quia præceptum dñi est, & si fiat solum sufficit. Sed obsecro ne amicus: qui diu quæritur, uix inuenitur, difficile seruator: pariter cum oculis amittatur. Nam amicitia quæ desinere potest nunq̃ uera fuit. Vera nanq; amicitia nullo liuore, in quanto augetur numero, tanto crescit & robore. Declina igitur a malo, & fac bonum: inquire pacem, & persequere eam. Nisi oderimus malum, bonum amare non possumus. Quin potius faciendum est bonum, ut declinemus a malo. Pax quærenda est ut fugiamus bella: nec sufficit eā quærere, nisi inuentam fugientemq; omni studio persequamur: quæ exuperat omnē sensum, in qua habitatio dei est, p̃pheta dicēte: Et factus est in pace locus ei⁹. Infernus itaq; inter fratres diuidit. Quicquid igitur separat inter fratres, infernus dicendus est. Concordia enim paruæ res crescunt: sic & discordia maximæ dilabuntur. Pulchre igitur persecutio pacis dicitur: iuxta illud Apostoli: Hospitalem persequentes: ut non leni usitatoq; sermone & (ut ita loquar) sūmis labijs hospites inuitemus: sed toto mentis ardore teneamus: quasi auferentes secum de lucro nostro atq; compendio.

De infirmis, & pauperibus recreandis.

SI quis ceperit egrotare, transferatur ad exedram latiore: & tanto senum ministerio cōfoueat, ut nec delicias urbiū, nec matris quærat affectū. Nec liceat dicere cuiq;: tunicā & sagum textaq; iuncis strata nō habeo: Ita æconomicus uniuersa moderetur: ut nemo qd postulet habeat. Seruias fratribus, hospitū laua pedes, pauperib⁹ & fratribus refrigeria exhibe: sumptū

A sumptū manu ppria distribue: Qm̄ q̄cqd habēt clerici pauperū est: & domus eorū, oibus debēt esse cōmunes. Susceptioni em̄ peregrinorū & hospitū inuigilare debēt. Docet Solomon miserī cordiā operibus insistentū: nec nostris fidendū uiribus, sed a deo esse auxiliū flagitandū. Sed esto quod æqueris pauperibus, in opum cellulas dignanter introeas, manus debiliū sis, aquā portes, ligna cōcidas, focū extruas: Sed ubi uincula: ubi alapæ: ubi sputa: ubi flagella: ubi patibulum, ubi mors: Et cū hęc om̄ia quæ dixi feceris, ab Eustochio Paula q̄ uinceris. Hęc dico nō quod de ardore mētis tuæ quicq̄ dubitem: sed quod currentem impellam: & acriter dimicanti feruorem augeam.

De pœnitentia, & misericordia dei.

A Rripe quæso occasionem, & fac de necessitate uirtutem. Non quæruntur in Christianis initia, sed finis. Paul⁹ male cœpit, sed bene finiuit. Iudæ laudant initia, sed finis p̄ditiōe damnatur. Et licet deus non uelit mortem peccatoris, sed ut conuertatur & uiuat: tamen tepidos odit, & cito ei nauseam faciūt. Cui q̄ plus dimittitur, plus diligit. Vnde meretrix illa Christi dilectrix in euāgelio baptizata lachrymis: & crine, quo multos añ cæperat, pedes dñi tergens, saluata est. Nō quidē habuit crispantes mitras, nec stridentes calceolos, nec orbes stibio fuliginatos. Nam quanto fœdior, tanto pulchrior: quæ demum plorat ad crucem, unguenta parat, quærīt in tumulto, hortulanum interrogat, pergīt ad apostolos, repertū nūciat: illi dubitant, ista confidit. Non enim tam peccati crimen arguitur: q̄ uelox conuersio in pœnitentiæ celeritate laudatur. Nec deus cogeret pœnitere, si non esset pœnitentibus ueniam cōcessurus. Nihil em̄ tā repugnat deo, q̄ cor impœnitens. Hoc solum crimen est, quod ueniā cōsequi nō potest: præcipue quia non iniustus, ut propter multa mala paucorum obliuiscatur bonorum: imo de nullo sic irascitur deus, quomodo si peccator superbiat: & erectus & rigidus non flectatur in fletū, nec misericordiam postulet pro delicto. Nihil q̄ sic offendit deum, sicut erecta ceruix post peccata, & ex desperatione contemptus. Vnde & uos non desperetis ueniam scelerū magnitudine: quia magna peccata, magna delebit pœnitentia. Nā deus nō uult inferre supplicia, sed terrere passuros. Ipse q̄ ad pœnitentiā prouocat, ne faciat quod cōminatus est. Dæmonum em̄ nullus est quin pareat. Omnes ad prædam festini uenient: ante faciem ipsorum uentus urens. Et quicquid aspexerint, quicquid uultui eorum obuium fuerit, urere desyderabūt & perdere. Sed nec quisq̄ per patientiam bonitatis dei, de peccatorum suorum impunitate contendat: nec illum nō æstimet offensum, quia necdum expertus reatum: Imo magna est ira, quando peccantibus non irascitur deus. Vnde in Ezechiele ad Hierusalem: Iam non irascar tibi, celus tuus recessit a me. Sed reuera deus hominibus non irascitur, sed uitrijs: quæ cum in homine nō fuerint, nequa q̄ punit. Habet autem ira dei mensuras quantū & quanto tempore: & ob quas causas & quibus inferat: iuxta illud quod scriptum est: Cibabis nos pane lachrymarū in mēsurā. Misericordiam igitur a deo consequitur, qui se putat esse miserum. Nam deus qui nullis uiribus superari potest: publicani tamē precibus uincitur. Quanto ergo tēpore te errare nosti, quanto tempore deliquisti: tanto tēpore humilia te ipsum deo: & satisfacito ei in confessione pœnitentiæ. Quoniā qui peccator est aliqua sorde maculatus, de ecclesia Christi nō potest appellari, nec Christo subiectus dici. Igitur quia errauimus iuuenes, emendemur senes, iungamus gemitus, & lachrymas copulemus, culpam simpliciter confitendo. Nam qui post lapsum peccatorum ad ueram pœnitentiam se conuertit: cito a misericorde iudice ueniam impetrabit: quoniam apud deum non tam ualeat mensura temporis, q̄ doloris: nec abstinentia tantū ciborū, quātū mortificatio uitiorum. Sed & magnum peccatū magnis diuturnisq̄ cruciatibus luitur, culpa q̄ leuis præsentī supplicio cōpensata sit. Et sic magnū peccatū, magna indiget misericordia. Conclufit em̄ deus oīa sub peccato, ut oibus misereatur. Sed frustra uoce assumitur, si permanēt opera. Sed ne diutius pertraham: habeto pauca pro pluribus: in quibus non tam ordo quærīt q̄ profectus. Age ergo tu caue, curre, festina. Age ut in hac spiritualitate perficias: Caue ne quod accepisti bonum, incautus & negligens custos amittas: Curre, ut non negligas: Festina, ut celerius comprehēdas. Nam cœpisse multorum est: ad culmen peruenisse paucorum. Tribuat tibi Christus: ut audias & taceas, & intelligas, & sic loquaris.

C

Finis concludens regulam.

ET quoniam ita se natura habet: ut amara sit ueritas, & blanda uitia existimentur: ut Paulus ait apostolus: Inimicus uobis factus sum uerum dicens: Vnde & quia saluatoris dura uidebantur æloquia, plurimi discipulorum retrorsum abierunt: non mirum est, si & nos ipsi uitij detrahentes offendimus plurimos. Disposui tamen nasum secare fetentem: timeat qui strumofus est. Quid tamen ad te qui intelligis te innocentem? Nemo reprehendat quod aliquos, aut laudamus, aut carpimus: cum & in arguendis malis sit correptio cæterorū, & in optimis prædicandis boni ad uirtutum studia cōcitantur. Nos enim ut scitis Hebræorum lectione detenti, in latina lingua rubiginem induximus: intantum ut loquentibus quoq; stridor quidā non latinus interstrepit. Vnde ignosce ariditati. Et si imperitus sum sermone, inquit Apostolus, sed non scientia. Illi utrūq; non deerat, & unum humiliter renuebat. Nobis utrumq; deest: quia & quod pueri plausibile habueramus, amisimus: nec scientiam quam uolebamus consecuti sumus: iuxta Aesopianam fabulam: dum magna sectamur etiam minora perdimus. Non prolongabuntur ultra sermones mei quoscūq; loquor: Ea propter moneo, & flens gemenq; contor: ut dum huius mundi uiam currimus: non duabus tunicis: id est, duplici animo uestiamur: non calciamentorum pedibus, uidelicet operibus prægrauemur: nō diuitiarum onera ad terrā premant: non uirgæ, hoc est potentiae sæcularis quærat auxilium: non pariter Christum uelimus habere & sæculum: sed pro breuib; & caducis æterna succedant. Sed & precor qui fideles estis: ut ita uitam uestram & conuersationem seruetis, ne in ipsa uel ipsi scandalum patiamini, uel alijs scandalum faciatis: sed sit in uobis summi studij, sumaq; cautela: ne quis in hanc sanctorum congregationem pollutus introeat: ne quis Iebusæus habitet in uobis. Dominus Iesus conterat satanam sub pedibus uestris: & incolumes uos & prolixa ætate florentes, Christus deus noster tueatur omnipotēs. Sed & spiritus sanctus nobis præstare dignetur: ut in hoc sæculo factores mandatorum suorum effecti, in huius uitæ agone probati, & fideles inuenti, spiritualibus fructibus dilatati, his continentibus mereamur adiungi: ipsi gloria & imperium cum eodem spiritu sancto in cuncta sæcula sæculorum. Amen.

Finis regula monachorum.

DIALOGVS SVB NOMINE HIERONYMI ET AVGVSTINI

EX VTRIVSQVE SCRIPTIS AB INCERTO

AVTHORE COLLECTVS.

Cum apud uos cœlestis æloquentia purissimi fontis, & litterarum omnium fluentia redundant: ac solida secundū uerticem sanitas, uestra cuncta firmo statu membra contineat: miror stupore mentis attonitus, cur stillicidium insulani riuuli dignemini haurire, nitores corporis infirma medentes. Magis ergo quæ de Græcorum tuarum fontibus, sitientibus proferam: atq; latinorum latices limpidissimos ad uestri cordis secreta perducam. Origenes igitur qui nullum proprie de anima ædidi librum: in catalogo ecclesiasticæ prædicationis animæ faciens mentionem hæc dicit: De anima uero utrū ex seminis traduce ducat: ita ut ratio ipsius uel substantia inserta ipsis corporis seminib; habeat, an uero aliud habeat initiū, & hoc ipsū si genitū est aut non genitū: uel certe si extrinsecus corpori inditur, nec ne, non satis manifesta prædicatione distinguit. Item in libro quē de epistola apostoli ad Titū scripsit: Si quis, ait, rationem humanæ animæ requirat, cum de ea neq; ex seminis traduce ducatur: neq; quod honorabilior & antiquior corporum compage sit, tradiderit ecclesiastica regula: propter quod multi nec cōprehendere potuerūt aliter sentiri oportere de animæ ratione. Sed & qui aliter sentire uel differere uisi sunt: a nonnullis in suspicionem habentur uelut noui aliquid introducentes. Fatetur autem idem ipse Origenes in præfatis opusculis: sed & Eusebius Cæsariensis: & Pamphilus martyr: Basilius quoq; & Gregorius, Dichanusq; & Rufinus similiter in suis, unius substantiæ omnes esse animas: & immortales & rationabiles liberi arbitrij ac uoluntatis: iudicandas quoq; esse pro his quæ in hac uita gesserunt: esse tamen eas factas a deo qui uniuerſa creauit & condidit. Quādo autem factæ sint olim simul, aut tūc per singulos nascentiū: quid periculi esse aiunt, alterū e duobus opinari: Athanasius, Hilarius & Ambrosius præparatis iam in uentre